

Bilim Üzerine Marksist Tartışmalar
Sempozyumu

2013

‘İki Kültür’ü Yeniden Düşünmek

Özet Kitabı

26– 28 Temmuz, Karaburun

‘İki Kùltür’ü Yeniden Düşünmek

C.P.Snow “İki Kùltür” kavramını 1959 yılında ortaya attığında, sonrasında bu kadar tartışılacağını tahmin etmemişti. Akademide çalışanların “doğa bilimcileri” ve “edebi entelektüeller” olarak iki büyük gruba ayrıldığı söylemiş ve iki grup arasındaki iletişimsizliğin, neredeyse iki ayrı kùltür grubunun birbirini anlayamamasına benzediğine işaret etmişti.

Kavram olarak yeteri kadar iyi işlenmiş olmasa da akademide benzer gözleme sahip çok sayıda bilim insanının bulunması tartışmayı alevlendirdi. Bir gerçeğe işaret edilmişti ama bu gerçeği tarif edecek doğru kavram bu muydu? Veya akademide gözlemlendiği söylenen bu gerçeklik tam olarak neydi? Epistemolojik veya ontolojik bir temeli var mıydı? Tarihsel veya yönlemsel bir ayrımın ortaya çıkardığı bir sonuç muydu? Meseleyi bütün bilim alanlarını kapsayacak şekilde ele almak ve gözlemlerde bulunmanın bile başlı başına bir büyük sorun olduğu kesindi. Peki, iki veya daha çok “kùltüre” bölünmenin ne zararı olabilirdi?

“İki Kùltür”ü aşmak gayreti hep olageldi. Zaten C.P. Snow’un durum tespiti de bu durumun İngiltere için ortaya çıkardığı sakıncalara işaret edip, çözüm önerileri geliştirmeye odaklanıyordu. Sonrasında özellikle sosyal bilimler alanında disiplinler arası ayrımların savunusu daha keskin hale geldikçe, ortaklaşma arayışları da hep gündemde kaldı. Disiplinlerarası çalışma farklı şekilleriyle ön plana çıktı ve bu sefer yeni “disiplinlerarası disiplinler” oluştu. Fakat “İki Kùltür” eksikli bir kavram olsa da işaret ettiği gerçeklik, farklı disiplinlerin ötesinde, bir tarafta doğa bilimlerinin ve diğer tarafta beşeri ve sosyal bilimlerin bulunduğu daha büyük öbekler arasındaki farklılaşmanın gözleminden yola çıkıyordu.

Marx ve Engels'in inşa ettikleri biçimiyle marksizmin, merkezinde duran politik-ekonomi, tarih ve felsefenin yanı sıra doğa bilimlerinden de beslendiği düşünülürse, iki kültür meselesinin marksizm için yeni bir kavram olduğu söylenemez. Bu anlamda marksizm "insanlığın tarihine, güncel durumuna ve olası geleceğine bütünlüklü bir açıklama" getiren bir kuramdır. Marksizmi aynı zamanda kapitalist sistemi aşmak için, bütünlüklü tek gerçek cevabı oluşturabilecek kuramsal ve yöntemsel bir çerçeve olarak ele alıyoruz.

Diğer yandan bugün marksizmin, kuruluşundan 150 yılı aşkın bir süre sonra insanlığın ortaya çıkardığı yeni birikim ve karşılaştığı yeni problemlere dair benzer bir bütünlüğe daha fazla yaklaştığını söylemek mümkün değildir. Oysa bugün felsefe, tarih, iktisat, siyaset, kültür, sanat, edebiyat, fizik, antropoloji, biyoloji ve sinirbilimleri vb. gibi daha önce hiç olmadığı kadar çok farklı alanda marksist olan kuramlardan, yaklaşımlardan veya en azından bu alanlardaki marksistlerden söz etmek mümkün hale gelmiştir. Dolayısıyla biz bu sene iki kültür meselesini marksizm açısından tartışmak istiyoruz.

Sempozyum Programı

26 Temmuz

08:30	Kahvaltı
09:45	Açılış-Alper Dizdar
10:00	Konferans
	“İki kültür”: Doğa Bilimleri ve Sosyal Bilimler Ergi Deniz Özsoy ve E. Attila Aytekin
12:00	Yemek Arası

13:00	I. Oturum	Oturum Başkanı: Zuhâl Okuyan
O.I	Hande Malgaç Mehmet Ali Olpak	Doğa Bilimleri ve Sosyal Bilimler için Ortak Yöntem Arayışı
	Erman Çete	Materyalizm ve ampriyokritisizm: Felsefi bir bilanço?
	Engin Delice	Bilimlerarası geçiş için bir olanak: Diyalektik
14:30	Kahve Arası	

15:00	II. Oturum	Oturum Başkanı: Zeynep Güler
O.II	Cangül Örnek	Totalitarizm tartışmaları ve Hannah Arendt'te modern bilimin sonu
	Melih Yeşilbağ	Marx'ın Tarih Felsefesi Yaşılıyor mu?
	Ulaş Başar Gezgın	Gezi Direnişi, Marksizm ve Psikoloji

19:00	Akşam Yemeği	
20:00	Canlı Müzik	Ömer Er (piyano ve keman)

27 Temmuz

08:30	Kahvaltı	

10:00	III. Oturum	Oturum Başkanı: Ender Helvacıoğlu
O.III	Ali Cenk Gedik	Marksizm ve "iki kültür"
	Alper Dizdar	Wallerstein'in aşamadığı "iki kültür"
	Gökhan Akbay	Bilimsel İyimserlik, Fütüristler ve nc Kültür: Sosyalist Alternatif
	Can Soyer	Sınıf ve Toplum: Marx'ta bir 'toplum' kavramı var mı?
12:00	Yemek Arası	

13:00	IV. Oturum	Oturum Başkanı: Alper Dizdar
O.IV	Alp Öztarhan Candan Badem	Lisenko'ya ne oldu?
	İlker Dalđar	Fiziğin ilkeleri psikolojik süreçleri açıklayabilir mi?
	Tolga Binbay	Sınıfsal Konumun İzini Sürmek: Beyin Görüntüleme Bulguları
14:30	Kahve Arası	

15:00	V. Oturum	Oturum Başkanı: Cenk Saraçoğlu
O.V	Handan Tunç	Sanat Siyaseti ve Sanat Felsefesi Bağlamında Marksizm
	Fehmiye Dilek Himam	Sosyalizm, Stil ve Giysiler zerine Bir Okuma
	Selcan Adalı	Müzik ve politika ilişkisi: Bulgaristan rneği
19:00	Akşam Yemeği	
20:00	Canlı Müzik	Barış Bozkurt (gitar) - Ali Cenk Gedik (tpt)

28 Temmuz

08:30	Kahvaltı

10:00	VI. Oturum	Oturum Başkanı: Tülin Öngen
O.VI	Erhan Nalçacı	Tarihselci yöntem ve bilimde toplumsal iş bölümü
	Nurettin Abacıoğlu	İlaç Araştırmaları: İnsanın esenliğine karşı, talep yaratmanın piyasası
	Zeynep Güler	"İki Kültür"de Zenginler ve Yoksullar
	İzge Günal	İki kültür ve üniversite
12:00	Yemek Arası	

13:00	VII. Oturum	Oturum Başkanı: Candan Badem
O.VII	Hakkı Başgüney	Türkiye'de 1960'lı ve 1970'li yıllarda edebiyatçılar ve sol politika ilişkisi
	Müslüm Kabadayı	"İki Kültür"ü Birleştiren Temel Dinamik: Dil
	Savaş Çoban	Silahsız Medya Kuvvetleri ve Alternatifsizliği
14:30	Kahve Arası	
15:00	Kapanış	Nurettin Abacıoğlu İzge Günal Ali Cenk Gedik

O.I-I

Doğa Bilimleri ve Sosyal Bilimler için Ortak Yöntem Arayışı

Hande Malgaç¹ ve Mehmet Ali Olpak²

¹ *Ankara Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü*

² *Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Fizik Bölümü*

Macar asıllı felsefeci Imre Lakatos'un geliştirdiği “araştırma programı” kavramı ve araştırma programları metodolojisi, bilimsel çalışmaların tarihin akışı içinde nasıl şekillendiği ve buradan hareketle bilimin içeriği, bilimselliğin mantıksal ölçütlerinin tespit edilmesi üzerine özgün bir yaklaşımdır. Bu yaklaşıma göre kuramlar, hipotezler ve empirik girdilerden oluşan bilimsel araştırma programlarıyla, bir problem çözüme etkinliği biçiminde ilerletilerek yeni ve özgün bilgiler elde edilmeye çalışılır [1]. Buradan hareketle, bilimsel araştırmaları bir “bilgi üretimi süreci” olarak görmek ve daha genel bir “bilgi üretimi” tanımı yapmak mümkündür. Benzer şekilde, yöntemsel olarak önemli farklar barındırdığı açık olan doğa bilimleri ve sosyal bilimler alanları arasında daha genel bir yöntemsel bağ kurmak da mümkündür. Çalışmamızda, Lakatos'un yaklaşımının eleştirisiyle beraber modern doğa bilimi ve sosyal bilimler alanlarında örneklere uygulanarak böyle bir yöntemsel bağın nasıl kurulabileceği tartışılmıştır.

Seçilmiş Kaynakça

[1] Lakatos, I. “Falsification and the Methodology of Scientific Research Programmes”, Philosophical Papers V. 1 içinde (Ed. Worrall, J. ve Currie, G.), Cambridge University Press, 1989.

Biyografi

Hande Malgaç: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Siyaset bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nde doktora öğrencisi ve araştırma görevlisi.

Mehmet Ali Olpak: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Fizik Bölümü'nde doktora öğrencisi ve araştırma görevlisi.

O.I-II

Materyalizm ve Ampiryokritisizm: Felsefi bir Bilanço?

Erman Çete

Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Felsefe Bölümü

Lenin'in her anlamda meşhur *Materyalizm ve Ampiryokritisizm* çalışması, uzunca bir süredir yalnızca akademik ya da felsefi yazında değil, Marksist felsefe içinde de unutulmaya yüz tutmuştur. Bunun hem teorik, hem de bilimsel pratiğe ilişkin boyutları bulunuyor. *Ampiryokritisizm*, içerdiği felsefi önermeler nedeniyle Marksistler tarafından da üzerinden atılan, yer yer yadsınan, çoğunlukla da “siyasi” boyutuna vurgu yapılarak savunulmaya gayret edilen bir eser olarak karşımızda duruyor. Buna göre, kitabın felsefi argümanları aşılmıştır, çoğunlukla yanlıştır, hatta eskimiştir; ancak Lenin kitabı yazarken zaten amacının parti içi siyasi mücadelede kullanılacak bir araç yaratmak olduğunu vurgulamıştır. Ampiryokritisizm, bir felsefe eser olmaktan çok, felsefe alanındaki siyasi mücadelenin bir sonucudur.

Kitap ve Lenin'in “felsefesi” hakkındaki savunular çoğaltılabilir. Ancak bütün bunlar, sorunun üzerin gitmektense, onun etrafından dolaşiyor. Lenin'in bu kitabı siyasi bir mücadele aracı olarak kurguladığı kimsenin itiraz edemeyeceği bir genel doğrudur; bu yüzden son tahlilde totolojiktir, kitabın felsefi tahlilinin önünü tıkamaktadır. *Ampiryokritisizm*'de Lenin'in ortaya koyduğu felsefi argümanlara daha cesur bakmanın zamanı gelmiştir. Bu bakış, aynı zamanda Sovyetler Birliği'nde bilim ve felsefeyi,

Marksistlerin 20. yzyıldaki bilim ve bilim felsefesi pratiğini de anlamayı kolaylaştıracaktır.

Biyografi

1988 yılında Gaziantep'te doğdu. Mersin Fen Lisesi'nden mezun oldu, Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde Felsefe okudu. soL, Komünist, Gelenek gibi yayınlara katkıda bulundu. Halen soL Haber Portalı Yayın Kurulu üyesi.

O.I-III

Bilimler Arası Geçiş için bir Olanak: Diyalektik

Engin Delice

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Felsefe Bölümü

Yaygın kabule göre “bilim” sözcüğü bilgide kesinliğin otoritesi olarak kabul edilir. “Bilime kesinlik niteliğini kazandıran ölçüt nedir?” sorusu sorulduğunda, bu otoritede bir gerilim ve dağılma başlar. “Doğa Bilim” ve “Sosyal Bilim” olarak kendisini açıkça ele veren bu dağılma, bir sorunu açığa çıkartmaktadır: Bilim denilen şey ile nesnesine ilişkin bilgi oluşturan tek tek araştırma pratikleri arasında doğrusal bir bağ yoktur. Neo-Pozitivizm (Wittgenstein ve Viyana Çevresi) ile tin bilimleri (Dilthey) ya da hermeneutik (Husserl) arasındaki restleşmeler, bilimin ne olduğu sorununun basit bir kuramsal ayrışmadan çok, köklü kültürel ve ideolojik ayrımları da içerdiğini gösterir. Bilim paradigmalara bağlı olağan bir uğraşdır diyen Kuhn’un belirlemesi ile de bilimin niteliği bütünüyle sıradanlaşır. 21.yy’ın başlarındaki mevcut akademi ve endüstri ilişkisi açısından bakıldığında, bilim ile bilim sözcüğünü taşıyan pratikler arasındaki epistemolojik gerilim, “bilim”in aleyhinde sonuçlanmış görünmektedir. Sanayinin akademi üzerindeki baskısı, 17.yy’dan beri kendisini kutsayarak geliştiren bilim olarak teorik aristokrasinin *decadans*’ı (Nietzsche) ile sonuçlanmaktadır. Bilim nerede yoldan saptı? (Heidegger bu soruyu “Nerede yoldan saptık?” diye sorar). Soru, bilim ve varlık ilişkisine yönelmektedir. 20.yy’dan beri bilim, varlık yerine, nesnesinin üretilebilir “yazar”ına yönelmiş durumdadır. Bu, Aydınlanmacı aklın, “yaşam”ı değil, “ölçü”yü merkezi değere

dönüştürmesinin uzantısıdır (Horkheimer, Adorno). Doğayı anlamak için yola çıkan insan kendisini yolun dışına alarak nasıl devam etti? Soru, Greklerin *episteme*'sinden (Platon, Aristoteles), Latinlerin *scientia*'sına (Lucretius, Batlamyus), oradan da Avrupa dillerine geçen “science” (Hume, Kant) sözcüğünün gelişimi ile bu sözcüklerin temsilcisi olduğu “nesne” ayrımları takip edilerek, ontolojik zeminin nasıl kaybolduğu gösterilerek yanıtlanabilir. Bulunması gereken yanıt: Tekil araştırma uygulamalarının Varlık'la bağıni kurabilen bir usamlama metodu olanaklı mıdır? Diyalektik metot bu olanağı taşıyor görünmektedir. Tekil nesnenin tümel varlık bağlamında düşünülmesini sağlayan bir usamlama olarak diyalektik metot, Platon'dan Hegel'e kadar farklı formlarda açığa çıkar. Bu usamlama formu, bilimler arası kopuşu aşarak (*epistemolojik diyalektik*) araştırma nesnesinin sınırının ötesine geçerek (*ontolojik diyalektik*) bütünü kurar. Varlığı bir bütün olarak görmeyi olanaklı kılacak diyalektik, bilimler arası ilişki olarak adlandırılan interdisiplin arayışını, endüstri için burjuva bilimciliğinin bir özlemi olarak olumsuzlayacaktır.

Seçilmiş Kaynakça

Adorno, T. W. ve Horkheimer, M. Aydınlanmanın Diyalektiği, çev. O. Özügül, Kabalcı Yay., İstanbul, 1995

Engels, F. Doğanın Diyalektiği, çev. A. Gelen, Sol Yay. Ankara, 1991.

Kuhn, T. Bilimsel Devrimlerin Yapısı, çev. N. Kuyaş, Alan Yay., İstanbul, 1991.

Marx, K. Kapital, çev. N.Satılğan, M. Selik, Yordam Kitap, İstanbul, 2011.

Ronan, C. A. Bilim Tarihi Dünya Kültürlerinde Bilimin Tarihi ve Gelişmesi, çev. E. İhsanoğlu, F. Günergun, Tübitak Yay., Ankara, 2003.

Wittgenstein, L. Tractatus, O. Aruoba, BDF Yayınları, İstanbul.1985.

Biyografi

Hacettepe Üniversitesi'nde Felsefe Bölümü lisans programını, Ankara Üniversitesi'nde de "Aristoteles'in Diyalektik Teorisi" adlı tezle doktora programını tamamladı. 2008'den beri de Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Felsefe Bölümünde öğretim üyesi olarak çalışmakta.

O.II-I

Totalitarizm Tartışmaları ve Hannah Arendt'te Modern Bilimin Sonu

Cangül Örnek

Maltepe Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler ve AB

Sosyal bilimcilerin, özellikle II. Dünya Savaşı sonrası dönemde doğa bilimlerine kuşkuyla yaklaşmalarının nedenlerinden biri, bazı Avrupalı aydınların toplumsallığa ve bütünlük fikrine güvensizlik telkin eden ve doğa bilimlerini yaşanan felaketin sorumlusu ilan eden görüşleridir. Totalitarizm kavramı etrafında yapılan tartışmaları incelemek, bu tür görüşleri dile getirenlerin başlıca varsayımlarını belirlemeye yardımcı olacaktır. Bu tartışmaların önemli isimlerinden biri Hannah Arendt'tir. Soğuk Savaş boyunca Batı'nın anti-Marksist düşünce çevrelerini ve 1968 hareketiyle gelişen toplumsal hareketler literatürünü etkileyen Hannah Arendt, son yıllarda Türkiye'de de ilgi görmeye başlamıştır. Arendt özellikle totalitarizmin kaynakları, politika ve şiddet üzerine yaptığı çalışmalarla bilinmektedir.

Bu bildiri, Arendt'teki insan aktivitesini kompartmanlara ayıran bütünlük karşıtlığının, savaş sonrası dönemde doğa bilimleri ve sosyal bilimler arasındaki ayrımı derinleştiren yaklaşımlardan biri olduğunu öne sürmektedir. Modern bilimin gelişimini bir "karamsarlık tarihi" olarak anlatan Arendt'e göre, insanın yeryüzüne yabancılaşmasına neden olan bilimsel keşifler, duyulara ve akla güveni yok etmiştir. Arendt'in doğa bilimlerini ilgilendiren gelişmeleri ve bunların felsefeye etkisini ele alırken

sergilediği srec ve diyalektik tutum, doğa bilimlerini bir tarihsel süreklilik içinde açıklamayı ve anlamayı imkansızlaştırmakta; doğa bilimleri ile felsefeyi 17. yüzyılda dondurmaktadır. Öte yandan her tür ilişkiselliği reddeden yaklaşımı, doğa bilimlerini sosyal bilimlerle ortak bir toplumsal ilişkiler zemininde ele almayı imkansız kılmaktadır. Bu bağlamda, Arendt'in düşünceleri önemli özgünlükler barındırsa da, Arendt ismi, ağırlıklı olarak 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren akademik çevrelerde taraftar bulan parçalı, i-düzenliliği reddeden ve tarih-dışı sosyal bilim anlayışına katkıda bulunanlar arasında sayılmalıdır.

Arendt'in görüşlerini yukarıda ifade edilen bağlamda ele alacak olan bu bildirin bir diğer amacı, son zamanlarda sıkça dile getirilen Arendt ve Marx'ın uzlaştırılabileceği görüşüne, bu kez bilim tartışmaları zemininde itiraz etmektir. Bu anlamda, yöntem olarak, Arendt'in yaklaşımı temel olarak marksizmden ayrıldığı noktalar üzerinden tartışılacaktır.

Seçilmiş Kaynakça

Arendt, H. İnsanlık Durumu, İstanbul: İletişim Yayınları, 2000.

Arendt, H. Totalitarizmin Kaynakları 1-Anti-Semitizm, İstanbul: İletişim Yayınları, 2012.

Arendt, H. Totalitarizmin Kaynakları 2-Emperyalizm, İstanbul: İletişim Yayınları, 2011.

Marx, K. ve Engels, F. Kutsal Aile, Ankara: Sol Yayınları, 2003.

Marx, K. ve Engels, F., Alman İdeolojisi , Ankara: Sol Yayınları, 1999.

Biyografi

Maltepe Üniversitesi'nde yardımcı doçent olarak çalışmaktadır. Başlıca ilgi alanları arasında Soğuk Savaş fikir ve kültür çatışmaları, Türkiye entelektüel tarihi, sosyal bilimler tarihi ve ideoloji tartışmaları bulunmaktadır.

O.II-II

Marx'ın Tarih Felsefesi Yaşıyor mu?

Melih Yeşilbağ

State University of New York Binghamton, Sosyoloji Bölümü

20. yüzyılın ikinci yarısında Marksistler arasında Marks'ın tarih felsefesine odaklanan önemli bir tartışma vuku buldu. Tartışmanın bir kanadı kanonik denebilecek bir Marx yorumunu sahiplenerek tarihi üretici güçlerin gelişimi ve evrimini merkeze koyarak açıklarken, diğer kanat ise üretici güçler merkezli açıklamaları teknolojik determinizmle suçlayarak tartışmaya sınıf çıkarları ve mücadeleleri eksenli bir çerçeve getirdiler. Sözkonusu tartışma, dönemin Marksistleri arasında gerek devrim stratejisi ve dünya sosyalist hareketinin güncel gereksinimleri gibi doğrudan politik implikasyonları olan tartışmalarla, gerekse de diğer felsefi tartışmalarla içiçe geçmiş durumdaydı. Bu çalışma, sözkonusu tartışmanın güncel bir değerlendirmesini yapmak ve Marksizm-Bilim-Tarih gerilimi ekseninde sonuçlar çıkartmayı hedeflemektedir.

Seçilmiş Kaynakça

Cohen , G. A. (1998)*Karl Marx'ın Tarih Teorisi*. İstanbul: Toplumsal Dönüşüm Yayınları.

Sayer, D. (2012) *Soyutlamanın Şiddeti: Tarihsel Materyalizmin Analitik Temelleri*. İstanbul, Habitus.

Biyografi

1982 yılında İzmir’de doğan Melih Yeşilbağ, Boğaziçi Üniversitesi Elektronik Mühendisliği bölümünden 2006 yılında mezun olduktan sonra aynı üniversitede Modern Türkiye Tarihi yüksek lisansını tamamlamıştır. Halen State University of New York Binghamton’da sosyoloji doktorasına devam etmektedir.

O.II-III

Gezi Direniş, Marksizm ve Psikoloji

Ulaş Başar Gezgin

Nişantaşı Üniversitesi, Psikoloji Bölümü

Gezi Direniş, yaralılara yardım eden doktorların ve diğler sağık görevlilerinin Hipokrat'a ve geniş anlamda etik değerlere bağılılığını ortaya koyarken; bir yandan da, psikiyatristlerin yanında psikologların da meslek örgütleri aracılığıyla ve bireysel olarak, direnişin yanında yer aldığı bir süreç. Direniş dek toplumsal olaylara tepkisiz kaldığı için eleştirilen Türk Psikologlar Derneğı üyeleri, direnişle birlikte alanlara indi. Bu direniş deneyiminin akademik psikolojiye etki etmesi beklenebilir; ancak bunun için biraz zaman geçmesi gerekiyor. Gezi, psikologların sınıfsal özelliklerini ortaya çıkarıp onların bir eleştiri ve özeleştiri döngüsüne girmesine yol açmakla kalmadı; aynı zamanda, 'ezenlere hizmet eden psikoloji' tartışmasını artık geri dönölmez bir biçimde su yüzüne çıkardı. Bu tartışmanın, elbette, felsefi ve özellikle epistemolojik boyutu var. Şöyle ki, psikolojinin ürettiğı bilginin hangi nokta(lar)da ezenlere hizmet ettiği sorusu, öne çıkıyor. Psikoloji araştırmacıları, terim kullanımlarında (ezenlerin üstünden tanım yapan 'Vietnam sendromu' örneğı ya da 'ezilenler', 'direnişçiler' ya da 'haklı olanlar' yerine, 'teröristler' ve en iyi niyetli ifadeyle 'mağdurlar' gibi sözler kullanmak), konu seçiminde (toplumsal konuları es geçmek), yöntem seçiminde (toplumsal hakikatların uzağına düşebilecek yöntemlere ağırlık, örneğın deneysel çalışmalar), kaynak seçiminde (özgürleş(tir)meyi amaçlamayan anaakım araştırmaları

kullanıp muhalif çalışmaları yok saymak), kuram seçiminde (toplumsal sorunların en uzağında olan, en steril kuramları seçmek), veri yorumunda, tartışmada ve uygulamada yardım gereksinen danışanlara sınıfsal ayrımcılık yaparak (yüksek seans ücretleri vd.) vb. ezenlere hizmet eden bir psikoloji bilgisi üretmiş oluyorlar.

Direnif süreci, aynı zamanda, anaakım psikolojinin toplumdan, tarihten ve kültürden arındırılmışlığını tartışmanın ve bu durumu dönüştürmenin zeminini de hazırlamış oluyor. Ayrıca, psikologların bir kısmındaki akım fanatizmi de (davranışcılık, psikodinamik yaklaşım, bilişselcilik vb.), direnişi açıklayamadığı lde kan kaybedip yerini daha eklektik (eklektisizm, daha önce hoş karşılanmıyordu) ama gerçeğe daha yakın anlatılara bırakıyor. Direnişin psikolojiye bir diğer katkısı, ürettiği bilginin ezenlere hizmet edip etmediğine dikkat çekmesine ek olarak, üretilen bilginin geçerliliği tartışması. Ezenlere hizmet eden bir bilgi, yine de doğru olabilir. Ez(il)enlere hizmet ile doğruluk, farklı kavramlar. Örneğin, Türkiye'nin toplulukuluktan bireyciliğe geçen bir geçiş toplumu olduğu biçimindeki 'bilimsel bilgi'nin doğru olmadığı; kültürün bir özne olarak görülemeyeceği; direniş gibi toplumsal süreçlerin, diğer bir deyişle, sosyal psikolojinin kültürden daha önemli olduğu; bireyci bir insanın direniş gibi bir ortamda dayanışmacı olabileceği; aynı biçimde, toplulukçu bir insanın şirket ortamlarında yarışmacı olabileceği; demek ki, kültürün de kişiliğin de sanıldığından esnek olduğu gibi görüşlerin direniş sayesinde g kazanmasıyla, psikoloji bilgisi, bir doğruluk sağlaması yapma olanağı buluyor.

Direnif, ayrıca, bir bütün olarak psikoloji alanı dışında, psikolojinin alt alanlarını da dönüftürme gücüne sahip. Aftağıdaki alt alanlarda, özgürleş(tir)ici psikoloji bilgisinin daha çok üretildiğine yavaş yavaş tanık oluyoruz: Sosyal medya psikolojisi, eğitim psikolojisi, ezilenlerin sağık psikolojisi, politik psikolojisi, spor psikolojisi, adli psikoloji, örgütsel psikoloji, gelişim psikolojisi, çevre psikolojisi, evrimsel psikoloji ve adli psikoloji.

Bu satırların yazarının Gezi Parkı Direniş'i'ne destek için Gezi'de verdiği 'Gezi Direniş'i Sonrası Ezilenlerin Psikolojisi' adlı açık dersin genişletilmiş ve güncellenmiş bir sürümü olan bu çalışmada, özetle, ezenlere hizmet eden psikolojinin profili çıkarılıyor ve Gezi Direniş'i'yle dönüşmekte olan psikoloji, Marksizm bağlamında çözümlenip tartışılıyor.

Seçilmiş Kaynakça

Annual Review of Critical Psychology, Marksizm ve Psikoloji özel sayısı, sayı 9, 2011. <http://www.discourseunit.com/annual-review/arcp-9-marxism-and-psychology/>

Gezgin, U.B. (2013). Gezi Direniş'i sonrası ezilenlerin psikolojisi. Bianet, 9 Haziran 2013. <http://bianet.org/bianet/siyaset/147384-gezi-direnisi-sonrasi-ezilenlerin-psikolojisi>

Gezgin, U.B. (2013). Portakal Gazı: Saygon'dan İstanbul'a bir sömürgeci silahı. Bianet, 6 Haziran 2013. <http://bianet.org/bianet/siyaset/147307-portakal-gazi-saygon-dan-istanbul-a-bir-somurgeci-silahi>

Gezgin, U. B. (2012). Marksizm ve psikanaliz: Hangi Marksizm, hangi psikanaliz? Düşünbil Dergisi, Haziran-Ağustos 2012, sayı 30.

Gezgin, U. B. (2012). Marksizm ve psikanaliz: Marks'la Freud arasında bir köprü daha. Birgün Gazetesi, 5 Şubat 2012. http://www.birgun.net/sunday_index.php?news_code=1328456909&year=2012&month=02&day=05

Biyografi

Yard.Doç.Dr. Ulaş Başar Gezin (1978, İstanbul), Türkiye, Vietnam, Tayland ve Malezya'da, toplamda 10 yılı aşkın bir süre ders veren; özellikle, psikoloji, iletişim, eğitim bilimleri, şehir plancılığı, Asya çalışmaları, Latin Amerika çalışmaları ve yazına odaklanan bir araştırmacıdır. Şimdiye dek yayınlanmış 9 kitabı olan Gezin (son kitabı: Psychology of You 2.0: Psychology of Social Media), akademik çalışmalar dışında, çeşitli dergi ve gazetelere köşe yazıları yazmakta; şiir, şarkı sözü ve deneme türlerinde yapıtlar vermekte; çeşitli ülkelerden şairleri Türkçe'ye kazandırmaktadır. 2013'te, İstanbul'da, Boğaziçi Üniversitesi dahil olmak üzere 3 üniversitede, Kültürlerarası Psikoloji, Eğitim Felsefesi ve Karşılaştırmalı Eğitim dersleri vermiştir.

O.III-I

Marksizm ve ‘İki Kùltür’

Ali Cenk Gedik

Dokuz Eylùl Üniversitesi, Müzik Bilimleri Bölümü

Bugün açıkça marksizm söz konusu olduğunda C.P. Snow’un kullandığı anlamda iki kùltürden bahsetmek mümkün değildir. C.P. Snow’un edebi entellektüeller ve doğa bilimciler arasındaki kopukluk olarak tanımladığı problemi sempozyumun yaptığı gibi güncel olarak doğa bilimleri ile hümanistik disiplinler¹ (*humanities*) ve sosyal bilimler arasındaki kopukluk olarak tanımlayacak olursak bugün gerçekten de doğa bilimleri ile ilişkili bir marksizmin fiili bir varlığı yoktur. Diğer bir deyişle marksizmde bugün sadece tek bir kùltür, hümanistik disiplinlerin ve sosyal bilimlerin kùltürü vardır.

Bu durumun 20.yy başlarında entellektüel dünyanın genel eğilimleri ve Engels’le ilgili problemler olmak üzere iki temel boyutu vardır. Kabaca pozitivizm eleştirisi üzerinden şekillendiği söylenebilecek olan genel entellektüel eğilimin sonucu olarak sosyal bilimler doğa bilimlerine dair paradigmalardan özgürleşmiştir. Bu genel eğilimlerin marksizm üzerindeki etkileri daha önceki bir çalışmamızda ele alınmıştır [1]. Marksizm ise bu tür bir ‘özgürleşmeyi’, Engels eleştirisi dolayımı üzerinden tecrübe etmiştir. Böylece hem bu genel eğilimlerin bir sonucu olarak hem de Engels’e dair daha özel gerekçelerle marksizm sadece hümanistik disiplinler ve sosyal

¹ Bilim (*science*) kavramı beşeri bilim (*humanities*) kavramına karşıt bir anlam taşıdığı için, beşeri bilimler yerine humanistik disiplinler kavramı kullanılmıştır.

bilimlere indirgenmiştir. Bu bildiri özel olarak Engels’le ilgili bu marksizm içi problemlere odaklanarak marksizm ve iki kültür problemini tartışacaktır.

Marx ve Engels’ten sonra marksizmin doğa bilimleri ile ilişkilendiği ve birbirini kesen iki ayrıksı tarihsel uğrak vardır. Birincisi 1930’larda sona eren ilk bolşevik kuşakların çalışmaları. İkincisi de 1940’larda sönümlenen bir grup İngiliz marksistin çalışmalarıdır. Bu anlamda bu çalışma bugün farklı görünümle de olsa halen başat olan Batı marksizminin doğa bilimleri ile ilişkisizliğini veri almaktadır.

Engels eleştirisi başlangıcından bu yana Batı marksizminin önemli bir alameti farikasıyken, Sovyetler Birliği’nde asla Marx ve Engels arasında bu tür bir ayrıma gidilmemiştir. Üstelik Marx’ta mevcut olmayan ama Engels’in öne sürdüğü tek hatlı toplumsal evrim şemasının Sovyetler Birliği’nde benimsenmesi gibi örnekler Batı marksizminin Engels eleştirisi ile giderek anti-sovyetik bir konuma karşılık gelmesi arasındaki tutarlılığı sağlamıştır. Sovyetler Birliği’nde Marx ile Engels arasında bir ayrıma gidilmemesinin ise marksizme dair iki kültür problemini ortadan kaldırdığını söylemek mümkün değildir.

Marx ve Engels için ise C.P. Snow’un bahsettiği anlamda iki kültür diye bir problemin var olmadığını Engels’in değil ama bizzat Marx’ın kendi sözlerinden görebiliyoruz: “Daha sonra, insan biliminin doğa bilimlerini kapsayacağı gibi, doğa bilimleri de insan bilimini kapsayacaklardır: sadece bir tek bilim olacaktır.” [2]

Her ne kadar Marx bu ifadeyi *1844 El Yazmaları* gibi erken bir eserinde kullanmış olsa da bu yaklaşımı terkettiğine dair yazılı herhangi bir metni kaleme almamıştır [3]. Tam aksine Marx'ın en önemli eseri *Kapital*'de materyalist doğa anlayışı ile materyalist tarih anlayışının sentezine dair önemli ipuçları bulunur [4].

Batı marksizmi işte tam da bu noktada özellikle 60'lardan sonra, Engels'in Marx'ın ölümünden sonra aslında Marx'la çatışan bir marksizmi temsil ettiği önermesi konusunda hem fikirdir. Marksizmin doğa bilimlerinden kopuşu bu nedenle Engels'in Marx'ın ölümünden sonra yayınlanan eserlerinin eleştirisi üzerinden şekillenmiştir.

Sonuç olarak bu bildiride Engels'in bu eserleri arasından en çok eleştirilen ve doğa bilimleri ve sosyal bilimler ilişkisine örnek oluşturan, *Ütopik ve Bilimsel Sosyalizm* ile *Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni* eserleri tartışılacaktır [5]. Elbette bu tartışmanın arka planını da Engels'in 'ikinci keman' olarak marksizmin kuruluşuna yaptığı her anlamdaki katkıları oluşturacaktır.

Seçilmiş Kaynakça

[1] Gedik, A. C. Engel(s)'siz Bir Marksizm: Marksizmin Disiplinlerarasılığını Müzik Bilimleri Üzerinden Düşünmek, Bilim Üzerine Marksist Tartışmalar Sempozyumu: Marksizm Bilime Yabancı mı?, 31 Ağustos- 2 Eylül 2012, Karaburun-İzmir.

[2] Marx, K. *1844 Elyazmaları, Ekonomi Politik ve Felsefe*, Çev.Kenan Somer, Sol Yayınları, Temmuz 1976, s: 89-268.

[3] Timur, T. *Felsefe, Toplum Bilimleri ve Tarihçi*, İstanbul, 2011, 1. Basım, s. 247.

[4] Foster, J.B. Marx'ın Ekolojisi: Materyalizm ve Doğa, (Çev. Ercüment Özkaya), Epos Yay., Ankara 2001, s. 195.

[5] Steger, M. B. and Carver, T. Engels After Marx, The Pennsylvania University Press, 1999

Biyografi

Dokuz Eylül Üniversitesi (DEU), Müzik Bilimleri Bölümü'nde öğretim görevlisidir. Lisans derecesini Hacettepe Üniversitesi, Elektronik Mühendisliği Bölümü'nden, yüksek lisans derecesini DEU Müzik Bilimleri Bölümü'nden doktora derecesini de 2012 yılında İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Elektronik Mühendisliği Bölümü'nden kazanmıştır. *Journal of Interdisciplinary Music Studies* dergisinin kurucusu ve editörüdür. *International Association for the Study Popular Music* (IASPM) Türkiye sekreteridir.

O.III-II

Wallerstein’in Aşamadığı “İki Kültür”

Alper Dizdar

İstanbul Üniversitesi, Fizik Bölümü

Immanuel Wallerstein birçok eserinde iki kültür tartışmasına değinir [1]. Wallerstein’in “tarihsel kapitalizm” ve “dünya sistemi” tartışmalarında üniversite, kadroların yetiştirildiği mekan olarak önemli bir yer tutar. Sürdürdüğü iki kültür tartışmasının en sonunda, kendi geliştirdiği çerçeve ve ana tezleri farklı disiplinlere uygulayarak “İki kültürün aşılması” problemi kendi başına bir çalışma olarak yayınlanır [2].

Wallerstein’in geliştirdiği dünya sistemi kuramı çerçevesinde 1848 devrimleri ve 1968 “devrimleri” “dünya devrimleri”dir ve birincisi yeni bir bilgi kuramının (epistemoloji) doğmasına yol açmıştır, ikincisi de gelişme sürecindedir. Marksizm, liberalizm gibi “tarihsel kapitalizm”in ürünlerinden biridir ve üçüncü ana akım muhafazakarlık ile birlikte “kapitalizme geçiş evresi”nde kendilerini Newtoncu dünya görüşünün egemenliği altında bulmuşlar, “evrenselcilik doktriniyle” malul olmuşlardır. Her ne kadar muhafazakarlık, “ilerleme doktrini”ne tepki olsa da, her üç akımın ihtiyaç duyduğu sosyal bilimler “evrenselcilik ve ilerlemecilik” tasallutu altında şekillenmişlerdir [3]. Neyse ki İkinci Savaş sonrasında Newtoncu dünya görüşü fizik bilimleri içinde önemli bir saldırıya uğramıştır ve bilgi kuramı alanının yavaş yavaş dışına düşmektedir. Bu yeni esaslı saldırının sözcülerinden biri İlya Prigogine’dir.

Wallerstein yeni bilgi kuramına doğru “ilerleme” sağlayabilmek için Gulbenkian Komisyonu çalışmalarında Prigogine ile beraber çalışır ve sosyal bilimlerin önümüzdeki elli yılda yeniden yapılanması için bir rapor ortaya çıkmasına öncülük eder [4].

Wallerstein, devrim-bilgi kuramı ilişkisini kurarak bilime, akademisyenlere, bilimin örgütlenmesine ve üniversitenin kendisine dair önemli gözlemler yapar. Özellikle devrim-bilgi kuramı ilişkisi kurması önemlidir fakat bu ilişki tespitinin önceli Marx’a kadar gider. Wallerstein’da “yeni” olan yeni devrim (geçiş) anlayışıdır.

Türkiye bilim camiasında önemli etkileri olan [5] ve nedense Marksist olduğu varsayılan Wallerstein’ın tarihsel kapitalizm, sistem karşıtı hareketler anlayışı ve yeni devrim kuramını iki kültür tartışması çerçevesinde değerlendireceğim. Wallerstein’ın “doğa bilimleri önderi” olarak sunduğu ve felsefi çıkarsamalarının fizikle ilişkisi yanlışlanmış^[6] İlya Prigione tezlerine kısmen değineceğim. İki kültürü aşmak üzere yeni bir bilgi kuramının geliştirilmesinin devrimle ilişkisini, sosyalist bir kuruluş perspektifiyle ele alacağım.

Seçilmiş Kaynakça

[1] I. Wallerstein, “Tarihsel Kapitalizm”(1983), Metis yayınları (1992).

[2] I. Wallerstein ve Richard Lee koordinasyonunda, “İki Kültürü Aşmak, Modern Dünya Sisteminde Fen Bilimleri ve Beşeri Bilimler Ayrılığı”, (2005), Metis yayınları (2007).

[3] I. Wallerstein, “Sosyal Bilimleri Düşünmemek”(1991), Avesta Yayınları (1999).

[4] Gulbenkian Komisyonu, “Sosyal Bilimleri Açın” (1995), Metis yayınları (1996).

[5] Toplum ve Bilim ve Deftter dergilerinin ortak düzenlediği sempozyum bildirimleri, “Sosyal Bilimleri Yeniden Düşünmek”, Metis yayınları (1998).

[6] J. Bricmont, Annals of the New York Academy of Sciences, Volume 775, The Flight from Science and Reason pages 131–175, June 1995; arXiv:chao-dyn/9603009

Biyografi

İstanbul Üniversitesi Fizik Bölümü’nde öğretim üyesidir. soL gazetesinde BilimsoL yayın yönetmendir.

O.III-III

Bilimsel İyimserlik, Fütüristler ve Üçüncü Kültür: Sosyalist Alternatif

Gökhan Akbay

Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Felsefe Bölümü

C. P. Snow için doğa bilimciler ile edebi entelektüeller arasındaki temel yaklaşım farklarından biri, bilimcilerin iyimserliği, edebi entelektüellerin karamsarlığıdır.¹ Snow'a göre edebi entelektüellerin hatası, bireysel çaresizliklerinden ve bunalımlarından gerici siyasal ve toplumsal sonuçlar çıkarmalarıdır. Snow, bilimci iyimserliğini, bilimsel araştırmanın kolektif ve heyecan verici doğasıyla açıklar gibi görünse de, asıl meramı başkadır. Snow, kendi çağının doğa bilimcileriyle şu fikirde ortaklaşmaktadır: İnsanlığın bir kısmının 1959'da yaşamakta olduğu pratik problemler (açlık, işsizlik, sağlık hizmetlerine erişim, vb) ancak bilimsel bir kültürün yaygınlaşması ile çözülebilir.²

Snow, dünya üzerindeki eşitsizliklerin, sınıflar arasındaki gelir uçurumunun ve ülkeler arasındaki gelişmişlik farklarının, ABD, İngiltere ve Sovyetler Birliği gibi daha gelişmiş ülkelerin sanayi-bilim-teknoloji transferiyle çözülebileceğini düşünmektedir. Ülkesi İngiltere'yi, bu konuda Sovyetler Birliği'nin gerisinde kalmakla eleştirirken şu basit gerçeği gözden kaçırmaktaydı: Sovyetler Birliği sosyalist bir ülkeydi ve dünya üzerindeki

¹ Snow, C. P. (2005), *İki Kültür*, Ankara: Tübitak Yayınları, s. 94

² Age. s. 139

eşitsizlikleri ortadan kaldırmak için bilinçli ve fedakârca bir politika izlemektedir. İngiltere ve ABD ise gücünü bu eşitsizliklerden alan emperyalist birer ülkedir. Bu gerçeğe gözünü kapatan bir gelecek tasavvuru, genelde 20. yüzyıl burjuva aydınlanmacılığının, özelde ise Snow'un bahsettiği bilimci iyimserliğinin özüdür.

Gelecek Çalışmaları (*Future Studies*), Snow'un da paylaştığı bilimci iyimserliğinin, yani bilimsel bir kültürün dünyadaki tüm çelişkileri çözeceği iddiasının, kapitalizmin anarşik doğasından kaynaklanan belirsizliklere bilimsel çareler bulma ihtiyacıyla birleşmesinden doğmuş disiplinlerarası bir çalışma alanıdır. Uzun vadeli politik ve ekonomik eğilimlerin belirlenmesine odaklanan bu çalışma alanının meyvelerini, emperyalist ülkelerin devasa tekelleri ve askeri sanayi şirketleri yemektedir. RAND veya SRI gibi kuruluşlar, tekellere ve hükümetlere tahmin edilebilir bir gelecek sundukları iddiasındadırlar. Gelecek Çalışmaları, bir benzetme yapmak gerekirse, sosyalist planlamanın kapitalist alternatifidir. Burada sosyalist planlamadan kastedilen, 5 yıllık planlardan ibaret değildir. Uzun vadeli stratejik hedefler geliştirilmesi de bu devasa danışmanlık kuruluşlarının ilgi alanına girmektedir. Ama temel hedef, eşitsizlikleri ortadan kaldırmak değil, tekellerin yatırımlarını güvence altına almaktır.

İktisat, fizik, ekoloji gibi alanlardan bilimcilerin de emek harcadığı bu çalışmalar, daha yaşanır bir gelecek sunmakta ne kadar başarılı olacaktır? Üçüncü kültür, yani bilimsel kültürün yaygınlaşması ile insanlığın problemlerinin çözümü ve toplumsal ilerleme arasındaki açının kapandığı bir kültür, tekellerin devasa yatırımlar yaptığı danışmanlık şirketlerinin

toplantı salonlarında doğabilir mi? Bilimci iyimserliği ile sosyalist politika arasındaki bağ hangi araçlarla kurulabilir?

Seçilmiş Kaynakça

Bell, W. (2009) *Foundations of Future Studies*. Transaction Publishers.

Kay, L. E. (1993). *The Molecular Vision of Life: Caltech, The Rockefeller Foundation and the Rise of the New Biology*. NY: Oxford University Press

www.edge.org

Glad, J. (2003). “Hermann J. Muller’s Letter to Stalin”, *The Mankind Quarterly* 43 (3)

Tolon, K. (2011). *The American futures studies movement (1965–1975); its roots, motivations, and influences* (dissertation). Iowa State University.

Biyografi

Bilkent Üniversitesi moleküler biyoloji ve genetik bölümünden 2006 yılında lisans derecesini aldı. ODTÜ felsefe bölümünde “Functions, Reduction and Normativity” konulu çalışmasıyla yüksek lisans derecesini aldı. Halen ODTÜ felsefe bölümünde genetik tarihi ve genetik determinizmin felsefi temelleri üzerine doktora çalışmasına devam etmektedir. İlgi alanları biyoloji felsefesi, zihin felsefesi ve bilim politikalarıdır.

O.III-IV

Sınıf ve Toplum: Marx'ta bir 'Toplum' Kavramı Var mı?

Can Soyer

Marksist Leninist Araştırmalar Merkezi

Marksist çözümlemenin kavram seti içinde en önemli kavramlardan biri sınıf kavramıdır. Hatta sınıf kavramı, marksizm açısından bir kavram olmanın da ötesine geçmiş, yöntemsel, siyasal ve ideolojik boyutlarıyla da marksist kuramın bütününe damgasını vurmuştur. Ancak bu öncelik, zaman zaman marksist toplum çözümlemesinin gözden kaçırılmasına, Marx'ın toplum denen ilişkisel ve tarihsel bütünlüğe dair vurgularının unutulmasına yol açabilmektedir.

Oysa sınıf, gerek Marx'ın özgün eserlerinde gerekse de sonraki marksist çalışmalarda mutlaka toplumsal yapının bir parçası, belirli bir toplumsal yapı biçimi olarak ele alınmıştır. Diğer bir deyişle, kuramdaki, yöntemdeki ve siyasetteki önceliğinin yanı sıra, sınıf kavramı özgün ve tarihsel bir toplumsal ilişki biçimini ifade etmektedir.

Bu anlamda, marksist çözümlemede belirgin ve güçlü bir toplum tahayyülü bulunmaktadır. Marksizm söz konusu olduğunda, toplum kavramı, gerek soyutlama düzeyinde gerekse somut pratik düzeyinde vazgeçilmez bir bütünlük anlayışı sunmaktadır. Kısacası marksizmdeki sınıf kavramı, toplum kavramına dair hassasiyeti iptal etmek şöyle dursun, sınıf ilişkisinin önceliği ancak marksist toplum kavramı ve tahayyülü ile yerli yerine oturtulabilir.

Dolayısıyla, Marx'ın özgün eserlerini incelediğimizde, belirgin ve özgün bir toplum kavrayışının sınıf kavramına götürdüğünü, ancak sınıf kavramı ve bakış açısı ile toplum kavramının da yeniden tanımlanıp içeriklendirildiğini söylemek mümkündür. Bu haliyle, marksizmde, sınıf ve toplum kavramları diyalektik bir ilişki içerisindedirler.

Bu çalışmanın temel olarak iki amacı vardır: Birincisi, Marx'ın toplum ve sınıf kavramları arasında kurduğu ilişkiyi betimlemek ve bu sayede marksist

sınıf çözümlemesi ile toplum kavrayışı arasındaki diyalektik ilişkiyi ortaya koymak. İkinci olarak ise, marksizmde toplum kavramının özel yönlerine ve ayırt edici niteliklerine değinerek Marksist toplum kavrayışını genel hatlarıyla göstermek. Böylelikle, marksizmin klasik sosyoloji okulları ve tekilci postmodern kuramlar karşısındaki üstünlüğünün de altı çizilmeye çalışılacaktır.

Biyografi

Yazar - Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Sosyal Antropoloji Bölümü mezunudur. soL Portal Yayın Kurulu ve Marksist Leninist Araştırmalar Merkezi (MLAM) üyesidir. Gelenek ve soL dergilerinde çeşitli makaleleri yayınlanmıştır.

O.IV-I

Lısenko'ya Ne Oldu?

Alp Öztarhan ve Candan Badem¹

¹ *Tunceli Üniversitesi, Tarih bölümü*

Trofım Lısenko hakkında internette ve genel olarak batı yayınlarında yapacağınız bir araştırma size net bir portre sunacaktır: Lısenko işçi çocuğu, çekirdekten yetişme bir zıraatbilimcidir. Stalin'i ve partiyi arkasına alarak 1940-1960 arasında etkin olmuş, ve o dönemde biyoloji politikalarını belirlemiş, rakiplerini hapislerde çürütmüş ve sovyet biyolojisini, özellikle genetik bilimini kurduğu baskı ile onyıllarca geri bıraktırmıştır. “Lısenkoizm”, bilime siyaset karıştırılmasının adıdır.

Ortaya attığı “sosyalist genetik” tam bir şarlatanlıktır. Lısenko'nun teorileri yanlışlığı kanıtlanmış Lamarck'çı fikirlere yaslanmaktadır ve modern genetiğin yanında çok ilkel kalan bu fikirler onca yıl ayakta kalmasını da parti baskısı ile sürdürmüştür. Bu portre marksistler arasında da yaygın kabul görmüş ve sıklıkla tarihimizin bir kara lekesi olarak değerlendirilmektedir.

Lısenko olayı, soğuk savaşla iç içe bir tarihe de sahiptir. Sovyetlerin bilim alanındaki atılımları, 1957 Ekiminde Sputnik ile başlamış, Gagarin'in dünyanın yörüngesine girdiği 1961 Nisan'ında doruk noktasına ulaşmıştır. Sovyetlerin bu atılımları kapitalizmi siyasal olarak sıkıştırıyor, dünya halklarının gözünü bu yeni sisteme dikmesini getiriyordu. ABD hızla bir

refleks oluşturup karşı saldırıya başladı. Gagarin'in uzaya çıkışından kısa bir süre sonra Kennedy “Biz de on yıl içinde aya gidip döneceğiz” diyerek hedef belirledi.

O dönemde Sovyet biliminin yumuşak karnı olarak seçilen Lısenko, aynı zamanda Sovyetlerde de yıldızı sönerken topçu ateşinin merkezine yerleştirildi. Bunu, genetik alanında Watson ve Crick'in 1953'de yaptıkları bir çalışmanın parlatılarak 1962 yılında Nobel dl verilmesi izledi. Bu çalışmada 1860'lardan beri bilinen nükleik asit olgusunun ifte sarmal yapıda olduğu gösterilmişti. Bu başarı üzerinden ABD, genetik alanında liderliğini ilan etmiş oldu.

Bu tarihten sonra “genetik iyi, Lamarck kötü” şeklinde kodlanan propaganda kadercı ideolojik salgısını ne çıkarmaya başladı. Lısenko'nun sosyalist tezleri, organizmanın yaşamı boyunca elde ettiği deneyimleri ve çevrenin rolünü ne çıkarırken ABD ise genetiği DNA'da kodlanmış bir alın yazısına indiriyor, ardından da DNA'nın herşeyimizi belirlediğini iddia etti. Böylece bir yandan genetik üzerinden modern çağın kaderciliği oluşturulurken bir yandan da Lısenko zerinden Sovyet bilimi karalanıyor.

Bu bildiride bir yandan Lısenko hakkındaki batılı propagandanın gerçeği hangi yönleriyle yansıtığı ve hangilerini arpıtığını ele alacak, dönemin tarihini farklı bir bakışla yansıtmaya çalışacağız. Diğer yandan da günümüz biliminin verileriyle yukarıda özetlenen ideolojinin ne denli yanlışlanmış olduğunu, ve bu veriler işığında Lısenko'nun bilimini nasıl değerlendirmemiz gerektiğini ele alacağız.

Biyografi

Alp Öztarhan: Bilgisayar, felsefe ve matematik okudu. TÜBİTAK'ta Başuzman Araştırmacı olarak çalıştı. Kriptolog olarak çalışırken Özgür yazılımın TÜBİTAK'ta yer bulması ve ulusal bir dağıtım oluşturulması için çaba gösterdi, sonradan Pardus adını alan ulusal dağıtım projesinin ilk yöneticisi oldu. Bilgi üniversitesinde ders verdi. Petrol-İş sendikası bünyesinde geişkin bir iletişim ve bilgisayar sisteminin tasarımı için çalıştı. İTÜ'de Ulusal Hesaplama Merkezi'nde merkezin bilim insanlarıyla iletişimini geliştirme ve her bilim dalının özgün gereksinimlerini araştırma işinde çalıştı. Çok değişik disiplinlerle birlikte çalışma fırsatı oldu. Bilgisayar alanında danışman olarak çalışmakta.

Candan Badem: 1970 Ardahan doğumlu. Boğaziçi Üniversitesi İşletme bölümü (1992) mezunu. Yüksek lisansını İngiltere'de The University of Birmingham, Centre for Russian and East European Studies'de (2001), doktorasını Sabancı Üniversitesi Tarih doktora programında tamamladı (2007). Doktora tezi *The Ottoman Crimean War* (Brill, 2010) adıyla yayımlandı. *Çarlık Rusyası Yönetiminde Kars Vilayeti* kitabının (Birzamanlar, 2010) yazarı. Çevirileri arasında Ernest Mandel'den *Geç Kapitalizm* (Versus, 2008) ve *Stalin ve Hruşçov Üzerine İvan Benediktov ile Söyleşi* (Yazılama, 2009) adlı eserler de var. Osmanlı arşivi yanında, Rusya, Gürcistan ve Ermenistan arşivlerinde araştırmalarını sürdürüyor. Tunceli Üniversitesi Tarih bölümünde yardımcı doçent. Çok iyi düzeyde Osmanlıca, İngilizce ve Rusça biliyor.

O.IV-II

Fiziğin İlkeleri Psikolojik Süreçleri Açıklayabilir mi? *Kendiliğinden Simetri Kırılması ve Kendi Kendine Organize Olma Örnekleri*

İlker Dalğar

Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Psikoloji Bölümü

Psikoloji bilimindeki dinamik yaklaşımlar, psikolojinin deneysel bir bilim olarak ortaya çıktığı döneme kadar uzanır. Ne var ki, bu yaklaşımlar psikodinamik teoriler de dahil olmak üzere zihin-beyin mekanizmalarını açıklarken “dinamik” kavramını sadece metaforik anlamda kullanmışlardır. Ancak, bilişsel süreçlerin açıklanmasında metaforun ötesine geçerek dinamik ilkeleri kullanmak ve yeni modeller oluşturmak mümkün olabilir.

Bu sunumda, bu amaca uygun olarak iki farklı yaklaşımdan yola çıkıp, en azından bazı bilişsel süreçlerin matematik ve fizik ile açıklanmasının olanaklılığını tartışılacaktır. İlk olarak Alan P. Fiske’in (1991; 2004) geliştirdiği ilişki modelleri (komünal paylaşım, yetke sıralaması, eşitlikçi eşleme ve piyasa değeri) özelinde insan sosyalliğini düzenleyen zihin-beyin modellerini kendiliğinden simetri kırılması ile açıklamanın mümkün olup olmadığı (Bolender, 2010) tartışılacak; sonra insan benliğinin kendi kendine organize olan bir sistem olarak tanımlanıp tanımlanamayacağı (Nowak ve Vallacher, 1998) ele alınacaktır. Her iki yaklaşımda da söz konusu psikolojik süreç ve yapılar fizik kuramlarının terimleri ile açıklanmakta ve matematiksel modellerinin mümkün olduğu iddia edilmektedir.

Sonuç olarak, zihin-beyin çalışmalarında hem kavramsal hem de yöntemsel olarak büyük değişikler de öneren fiziksel ve matematiksel yaklaşımların sosyal bilimlerin tanımlanmasında anlamlı katkıları olabilir.

Seçilmiş Kaynakça

- Bolender, J. (2010). *The Self-organizing social mind*. MIT Press, Cambridge.
- Fiske, A. P. (1991). *Structures of social life: The four elementary forms of human relations*. New York: Free Press.
- Fiske, A. P. (2004). The Relational Models Theory 2.0. N. Haslam (Ed.) *Relational models theory: A contemporary overview* içinde (. 3-25), Lawrence Erlbaum Associates Inc. New Jersey.
- Nowak, A.,& Vallacher, R. R. (1998). *Dynamical Social Psychology*. New York: Guilford Press.

Biyografi

Orta Doğu Teknik Üniversitesi Psikoloji Bölümü'nde Sosyal Psikoloji alanında doktora eğitimine devam ediyorum ve aynı bölümde araştırma görevlisi olarak çalışıyorum. Yüksek lisans tezim için insan sosyalliğinin temel modellerinin (Fiske, 1991) kültürel yönelimler ve kişisel değerler ile ilişkisi üzerine çalıştım. Utanç ve suçluluk duygularının sosyal ilişkilerin düzenlenmesindeki etkisi ve farklı sosyal ilişki biçimlerinde bu duyguların farklı kavramsallaştırılması üzerine çalışmaya devam ediyorum.

O.IV-III

Sınıfsal Konumun İzini Sürmek: Beyin Görüntüleme Bulguları

Tolga Binbay

*Dokuz Eylül Üniversitesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı
Maastricht Üniversitesi, Akıl Sağlığı ve Sinirbilim Okulu*

Son yüzyılın toplumsal gelişmeleri ve belki de sınıf mücadelelerinin aldığı biçimler Marksizmi neredeyse bir siyaset bilimine, bir iktisat teorisine ya da en geniş anlamıyla bir sosyal bilime dönüştürdü. Doğa bilimleri ile Marksizm arasındaki mesafe açıldıkça açıldı. Doğa bilimlerine dair Marksizm içinden gelen merak, ilgi ve kuramsal öneriler ise ya yetersiz kaldı ya da kaba indirgemecilik suçlamasıyla çevrelendi.

Marksizmi diğer sosyal bilimlerden herhalde ayıran en önemli özellik tarihin bir iç mantığı olduğunu savunması ve bu iç mantığı toplumsal antagonizma ve devinim ile açıklamasıdır. Marksizm toplumsal antagonizmanın üretim araçlarının özel mülkiyeti üzerinden biçimlendiğini öne sürer. Üretim araçlarının özel mülkiyeti, toplumsal sınıfların ayrıştığı ve oluştuğu temeli sunar. Toplumsal sınıflar, konumlar, katmanlar farklı sosyal bilimlerde de yer almakla birlikte sınıflar arasındaki mücadele Marksizmde ayırt edici bir kuramsal yere sahiptir: Tarihin yapıcısı sınıf mücadeledir. Sınıflar, sınıfsal konumlar ve mücadeleleri bu anlamda Marksist kuramın ana rengidir.

Marksist kuram doğa bilimlerinden uzaklaşdursun bilimsel kaynaklarda neredeyse yüzyıllardır tekrarlanan bir bulgu bulunmaktadır: İnsan zihninin işleyişiyle ilgili bozukluklar düşük sosyoekonomik konumda (SEK) yer alanlar arasında daha yaygındır. Örneğin depresyon, anksiyete gibi psikiyatrik sorunlar ya da Parkinson, demans gibi nörolojik sorunlar düşük SEK arasında daha yaygın olduğu iyi bilinmektedir.

Sağlık bilimlerinde kullanılan toplumsal konum ölçümleri ile Marksist sınıf kuramı arasında elbette bir açığı bulunmaktadır. Sağlık bilimlerinin veri aldığı konumlar saptanırken ekonomik kaynaklar (örn. gelir, meslek) kadar eğitim, belirleme gücü, toplumsal prestij gibi göstergeler de göz önünde bulundurulur. Üretim ilişkileri içindeki konum ve üretim araçlarının mülkiyeti ise Marksist sınıf kuramında ağırlık kazanır.

İnsan beyninin gelişimi, biyolojik ve genetik temellere dayanarak esas olarak toplumsal bir ortamın içinde gerçekleşmektedir. Yani bir kişinin özellikle erken çocukluk çağından itibaren içinde yer aldığı sosyal ve ekonomik koşullar beyin gelişimi için gerekli olan birçok etkeni dolaylı olarak etkilemektedir.

Bilgisayarlı tomografi ya da manyetik rezonans kullanılarak yapılan beyin görüntüleme çalışmaları ile beyin işleyişindeki elektriksel değişimleri inceleyen araçlar insan beyninin işleyişine dair gerçek zamanlı bilgiler sağlamaktadır. Bu çalışmalar sayesinde beyin hem yapısal olarak hem de işlevsel olarak incelenebilmektedir.

Beyin görüntüleme çalışmaları, toplumsal konumun beyin bölgelerinin gelişimi üzerine doğrudan etkisi olduğunu göstermektedir. Özellikle erken çocukluk çağındaki toplumsal konum, beyinde dil ve yürütücü işlevler (örn. planlama, soyutlama) üzerine etkileri bulunmaktadır. Çocukluk çağındaki sosyal ve ekonomik durum bir insanın neredeyse hayatı boyunca elde edebileceği tüm bilişsel yetilerle ilişkilidir. Kişilerin beyin performans düzeyleri eşit olsa bile sinirsel işleyiş süreçlerindeki SEK farklılıkları devam etmektedir.

Her ne kadar SEK ile Marksist sınıfsal konum kuramı arasında önemli farklılıklar olsa da beyin gelişim ile üretim araçlarının özel mülkiyeti ve üretim sürecindeki konum arasındaki ilişkiyi incelemek önemli bilgiler sağlayabilir. Dinamik bir yapı olan sınıfsal konum ile yine dinamik bir organ olan beyin arasındaki ilişkide hangi mekanizmalar işbaşındadır? Bu mekanizmaların etkisi nasıl oluşmaktadır? Çoğaltılabilecek bu soruların yanıtları hiç şüphesiz doğa bilimleri ile Marksist kuram arasındaki yanıtıcı mesafenin de sorgulanmasına katkıda bulunabilir.

Sosyal bilimciler arasında ya da Marksist kuram içinde sınıfsal ya da toplumsal konum her ne kadar sosyolojik bir kulvara sıkıştırılmış olsa da beyin görüntüleme ya da sağlık araştırmalarındaki bulgular sınıfsal konumun sağlıksızlığa ya da farklı sağlık hallerine kadar giden izini sürmektedir. Bu açıdan beyin görüntüleme araştırmalarından elde edilen bilgiler, sosyolojik ya da kuramsal araştırmalardan elde edilen birikimle “iki kültürü” yeniden düşünmek açısından bir ipucu sağlayabilir.

Seçilmiş Kaynakça

- Hackman DA, Farah MJ, Meaney MJ (2010) Socioeconomic status and the brain: mechanistic insights from human and animal research. *Nat Rev Neurosci* 11: 651-9.
- Hackman DA, Farah MJ (2009) Socioeconomic status and the developing brain. *Trends Cogn Sci* 13: 65-73.
- Krieger N, Williams DR, Moss NE (1997) Measuring social class in U.S. public health research: concepts, methodologies, and guidelines. *Annu Rev Public Health* 18: 341-378.
- Muntaner C, Eaton WW, Miech R ve ark. (2004) Socioeconomic position and major mental disorders. *Epidemiol Rev* 26: 53-62.
- Dohrenwend BP, Levav I, Shrout P ve ark. (1992) Socioeconomic status and psychiatric disorders: the causation-selection issue. *Science* 255: 946-52.

Biyografi

Tıp doktoru ve psikiyatrist. Halen Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı öğretim görevlisi ve Maastricht Üniversitesi Akıl Sağlığı ve Sinirbilim Okulu doktora öğrencisi. Temel araştırma alanları psikoz epidemiyolojisi, sosyal stres, sosyal sermaye ve toplumsal eşitsizlikler.

O.V-I

Sanat Siyaseti Ve Sanat Felsefesi Bağlamında Marksizm

Handan Tunç

Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Resim Bölümü

Kapitalizmin yalnızca bir baskı ve ekonomik sömürü sistemi olmadığını sosyal ve kültürel yoksullaştırma sistemi de olduğu akılda tutulursa, sanatta yaşanan her şeyin kendisini temsile dönüştüğünü söyleyebiliriz. Yaratıcı yaşamın yoksullaştığı ve büyük bölümünün yerini temsillerin aldığı gözlemlendiğimiz günümüz gösteri toplumunun analizi, Marx'ın mal fetişizmini analizine dayanır. Takas değeri yoluyla mallar arasında kurulan ilişkiler insan ilişkilerinden daha gerçek görünür. Reklam ve eğlence gösteriyi özetleyen meta- mal ise sanat bir alternatif, rahatsız edici bir vicdana sahip eleştirel bir mal olarak algılanmalıdır.

Özne olarak sanatçı; yaşamla ilintisini bilise götürürken, oluşturduğu dünya görüşünü yeniden üretiminde yeni bilgi nesnelere dönüşür. Sanat ürünü bir bilgi nesnesi olarak ne yalın anlamda sanatçı "özne" dir, ne de "dünya" dir. Özne olan sanatçı; edimlerinin sorumlusu olarak yalnızca ürettiği sanat nesnesiyle değil, üretmeye gereksinim duymaya yönlendiren, estetik nesne olarak üreteceği sanat nesnesini besleyecek bilgi dağarcığından da sorumludur.

Seçilmiş Kaynakça

Cohen, Gerald A. (1980), Functional explanation: reply to Elster, in: Political Studies 28

E. Zilsel (1992), Wissenschaft und Weltanschauung. Aufsätze 1929-1933, ed. G. Mozetic und Vorwort von K. Acham, Wien

T. E. Uebel (2000), Vernunftskritik und Wissenschaft: Otto Neurath und der erste Wiener Kreis, Wien/New York

Biyografi

Handan Tunç iki ayrı lisans derecesini sırasıyla Gazi Üniversitesi Resim-İş bölümünde ve Ankara Üniversitesi Program Geliştirme Bölümü - Sanat Eēitimi Anabilim Dalı'nda tamamlamıştır. İki ayrı yüksek lisans derecesini ise sırasıyla Ankara Üniversitesi Sanat Eēitimi Anabilim Dalı ve Berlin Humboldt Üniversitesi Felsefe alanından almıştır. Sanatta yeterlilik ve doktora derecelerini sırasıyla Çukurova Üniversitesi Resim Anasanat Dalı ve Hacettepe Üniversitesi Sanat Tarihi ve Arkeoloji Anabilim Dalı'nda kazanmıştır.

O.V-II

Sosyalizm, Stil Ve Giysiler Üzerine Tarihsel Bir Okuma

F.Dilek Himam Er

İzmir Ekonomi Üniversitesi, Moda ve Tekstil Tasarımı Bölümü

Marksist disiplinin kökenlerinde işçi sınıfı hareketi, hızla büyüyen endüstriyel koşullar ve kapitalist üretimin yeni toplumsal ilişkileriyle kurduğu organik bir bağ bulunur. Bu anlamda Marksist bilim alanı içinde sermaye, egemen sınıfların kontrolü altına daha fazla girdikçe şeylerin değerinde ortaya çıkan artış, insan yaşamını adım adım değersizleştirir ve birey, kendi ürettiği nesnelere üzerinden kurduğu toplumsal ilişkiler içinde, kendine yabancılaşmaya başlar. Marksist terminoloji içinde giysi gibi nesnelere de “kullanım değeri” dışında moda endüstrisi içinde ele alındığında diğer metallerle beraber kazandığı “değişim değeri” ile birlikte bireyin kendine yabancılaşma sürecine hizmet eder.

Köklerini endüstri devriminin başlangıcında bulunan “moda” kavramı aslında sanat, felsefe ve bilim gibi her alanda görülmesi mümkün olan bir içeriğe sahipken (Sayın, 1994: 99) giysiler ile daha çok ilişkilendirilir. Bir tür toplumsal hareketlilik biçimi olarak da görülebilecek olan moda olgusu, tarihsel açıdan hem sermayeyi elinde bulunduran sınıfa hem de ezilen sınıfa ait birçok çatışma ve dirence şahitlik etmiştir. Özellikle sosyalizmin mülkiyet haklarının kaldırılması, toplumsal eşitliğin sağlanması, özel çıkarların peşinden koşulmasının toplumsal ve ahlaki çöküşü savunması gibi emelleri, 19.yüzyıldan bu yana zengin sınıf için bir tür ayrıcalıklı konum

sağlama aracı olarak ortaya çıkan moda endüstrisinin emelleri ile tamamen zıttır.

Marksist disiplinde moda, bireyin kendine yabancılaştığı bir olgu olarak ele alınırken moda ve giyinme eylemi, sınıf ve toplumsal cinsiyet kimliklerini yeniden üreten ve yapılandıran aktiviteler olarak da görülür (Davis,1994:167). Bu açıdan moda – her ne kadar kısa süreli değişimlerle var olan bir sistemden ibaret olsa da- bir tür toplumsal düzenleme sistemi olarak da ele alınabilir. J. Baudrillard’ın deyimiyle *sosyolojinin ve estetiğin düş kırıklığı* olarak moda, anlamsızlaştırma yolunda ilerlerken toplumsal hareketlilikte sahte bir mobilite varmış gibi gösterir. P.Bourdieu’ya göre sınıflar arasındaki sembolik mücadelenin bir alanı gibi de okunabilecek olan moda, Marksist açıdan sınıfsal farklılıkları belirginleştirirken giysi tarihinde karşıt duruşlar da ortaya çıkarmıştır. Özellikle sosyalist fikirlerin Fransa’daki devrimci savaşların hemen ardından ortaya çıkmaya başlaması, giysiler üzerinde bahsedilen karşıt duruşların izlerini göstermek açısından önemli bir örnektir.

Sosyalist ideoloji içinde batı kapitalizmine gönderme yapan moda kavramı, tamamen eleştirilirken “giysi kültürü” tanımlaması üzerinden bireylerin giysileri ifade edilmiştir. Genel olarak yaşamı kolaylaştırma, toplumda kadın ve erkeğe roller verebilecek bir fonksiyona sahip olma, pratik kullanımlı, yıkanabilir, ütü gerektirmeyen kumaşlardan üretilme gibi özellikler sosyalist giysi kültüründe son derece rasyonel ve standardize edilmiş, tamamen batılı lüks ve gösteriş anlayışını reddeden bir giyim kültürü ortaya çıkarmıştır. 1917 yılı sonrasında sosyalizmin ve Marksizm’in

bütün dünyada yükselişe geçmesiyle özellikle Sovyetler Birliği'nde ve Doğu Avrupa ülkelerinde başlayan sosyalist giyim modası üzerine 1920-1960 yılları arasında farklı etkilerden bahsetmek mümkündür.

Bu çalışmada sosyalizmin giysi tarihindeki izleri üzerine tarihsel okumalar yapmak amaçlanmıştır. Bu açıdan 1920-1960 yılları arasında Sovyet Rusya ve Doğu Avrupa ülkelerinde sosyalist ideolojinin ortaya koyduğu giysi biçimleri ele alınacaktır. Bahsedilen giysi biçimleri ele alınırken Djurdja Bartlett'in sosyalist giysilere ilişkin yaptığı *ütöfik giysi*, *devlet merkezli sosyalist moda* ve *gündelik yaşama ilişkin moda* ayırımına dayanarak yapılacak analizlerde, moda ve sosyalizm arasındaki dirençlere değinilerek sosyalist giysinin değışen anlamları üzerine durulacaktır.

Seçilmiş Kaynakça

Alan Swingewood, Sosyolojik Düşüncenin Kısa Tarihi (Çev: Osman Akınhay), Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara, 1998.

Djurdja Bartlett, Fashion East: The Spectre that Haunted Socialism, Cambridge: Massachusetts Institute of Technology Press, 2010.

Fred Davis, Fashion, Culture and Identity, University Of Chicago Press, 1994.

Susan E. Reid, David Crowley (Ed.), Style and Socialism: Modernity and Material Culture in Post-War Eastern Europe, Bloomsbury Academic, 2000.

Biyografi

1978 doğumlu F.Dilek Himam, İzmir Ekonomi Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Moda ve Tekstil Tasarımı Bölümü'nde 2001 yılında göreve başlamış olup 2012 yılından beri Yardımcı Doçent olarak yer almaktadır. Lisans öğrenimini Uludağ Üniversitesi, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi, Tekstil Mühendisliği Bölümü'nde 1999 yılında tamamlayan Himam, 2005 yılında Ege Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde yüksek lisans derecesi almıştır. Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Geleneksel Türk Sanatları Bölümü'nde 2012 yılında Sanatta Yeterlik eğitimini tamamlamıştır. Akademik ilgi alanları moda teorisi, çağdaş moda ve giysi tarihi, maddi kültür çalışmaları, müzeoloji çalışmaları ve toplumsal cinsiyet konuları üzerine olan Himam, bahsedilen alanlara ilişkin çeşitli akademik çalışmalar yapmaktadır. Ayrıca Radikal Tasarım Gazetesi ve Jazz gibi dergilere de halen yazılar yazmaya devam etmektedir.

O.V-III

Müzik ve Politika İlişkisi: Bulgaristan Örneği

Selcan Adalı

Dokuz Eylül Üniversitesi, Müzik Bilimleri Bölümü

Bugün Bulgaristan sosyalizmine tanıklık etmiş, özellikle 1989 zoraki göçü ile Türkiye'ye göç etmek zorunda kalmış kişilerin söylemlerinde sosyalist devlet fikri totaliter ve asimilasyonist devlet fikriyle özdeşleşmiştir. Ancak bu genel kanı çoğunlukla sosyalizm eleştirisi yerine Todor Jivkov'u hedef alan bir yaklaşımı kapsar. Öyle ki özellikle 1989 zoraki göçüne ve göç öncesi 1984'de Türk'lere yönelik başlatılan asimilasyon uygulamalarına gönderme yapan çoğu yazılı kaynak sosyalist devlet iktidarını "Todor Jivkov'un totaliter rejimi" olarak tanımlar. Bunun haricinde de sosyalizme ilişkin bütün karşıt söylemler "Jivkov" ismi üzerinde birleşir. Bunun önemli bir nedeni Sovyetler Birliği'nin tersine, Bulgaristan'da komünist parti genel sekreterliğinde, sosyalizmin ilanından dağılışına kadar yalnızca üç ismin görev yapmış olmasıdır. Bunlardan üçüncüsü Todor Jivkov'dur ve yaklaşık 45 yıllık sosyalizm sürecinin 33 yılında genel parti sekreteri olarak görev yapmış ve özellikle Bulgaristan'da yaşayan azınlıklara yönelik kültür politikalarının şekillenmesinde önemli rol oynamıştır.

Bulgaristan Halk Cumhuriyeti Sovyetler Birliği üyesi değildi ancak çalışmada adının Sovyetler Birliği'yle yan yana anılmasının belli sebepleri vardır. Bunların en başında Bulgaristan'ın 1944-1989 yılları arasındaki

sosyalist periyod döneminde Varşova Paktı üyeleri ve diğer sosyalist Doğu-Avrupa ülkeleri içinde Sovyetler Birliği'nin en sadık takipçisi olması gelir. Bunun yanında Bulgaristan'ın Sovyetler Birliği'nin “küçük kardeşi” olduğu ya da 16. ülkesi sayılabilecek kadar yakın olduğu bilinen genel tanımlamalardır. Böylece Bulgaristan sosyalizminde özellikle azınlıklar özelinde kültür ve sanat politikaları değerlendirilirken Ekim Devrimi sonrası Sovyetlerde ortaya çıkan Prolet-Kült ve sonrasında Sosyalist Gerçekçilik gibi sanat akımları çıkış noktası olarak tanımlanmıştır.

Çalışmada Bulgaristan'daki sanat ve özellikle azınlıkların kültürel yaşamına yönelik yaklaşımların tarihsel süreçte Sovyetler Birliğindeki uygulamalardan ayrıldığı noktalara vurgu yapılmaya çalışılmıştır. Bu ayrım özellikle azınlıkların kültürel yaşamına, örf, adet ve geleneklerine getirilen kısıtlama ve yasaklamalar göz önüne alındığında ciddi boyutlardadır. Burada Bulgaristan sosyalizmine özgü uygulamalarla ortaya konan ve ulusal kimliğin inşasıyla ilişkilenen ve sınıf mücadelesinden çok etnik referanslara yaslanan kültür politikaları “teoriden kopuş” çerçevesinde ele alınmıştır.

Bu kopuş o döneme tanıklık etmiş kişilerin ifadelerinde tüyler ürperten boyutlardadır. Müzik söz konusu olduğunda ise çalışmada odaklanılan başlık Bulgaristan sosyalizminde yaratılmak istenen ulusal müziğin nasıl temellendirildiğidir. Burada “Bulgar” kültür ve gelenekleri ön plana çıkar ve Bulgaristan Halk Cumhuriyeti sınırlarında yaşayan diğer bütün azınlıkların kültürleri yok sayılır. Bu “yok sayma” ya da daha doğru bir ifadeyle “yok etme girişimi” tarihsel süreçte karşımıza şiddetini derece derece arttırarak çıkar. Öyle ki Todor Jivkov'un parti sekreteri olmasından önceki dönem

azınlıklara yaklaşımlar açısından Sovyetler Birliğiyle paralellik gösterir ve sanatta Sosyalist Gerçekçilik uygulamalarının Bulgaristan'da da karşımıza çıktığını söyleyebiliriz.

1970'li yıllarla birlikte Bulgaristan Halk Cumhuriyeti'nde Türkçe gazete, dergi gibi basılı yayınlar kaldırılır. Türk Tiyatroları kapatılır ve anadilde eğitim hakkı kaldırılır. 1984 yılıyla birlikte de, Türkçe isimler yasaklanır ve değiştirilir, Türkçe konuşmak, Türkçe müzik dinlemek, Türk gelenek ve göreneklerine göre düğün ve eğlence yapmak da yasaklanır ve ortada Bulgar gelenek göreneklerini referans alan ve "ulusal kültür" olarak meşrulaştırılmak istenen kültür kalır.

İki farklı kültür olarak tanımlanabilecek politika ve müziğin Bulgaristan sosyalizmindeki ilişkisi problemlidir. Bu noktadan hareketle bu çalışmanın amacı sosyalist ulus kimliğine yönelik tartışmalarda, kültür ve müzik politikalarının önemine ve Bulgaristan örneğine dikkat çekmeye çalışmaktır.

Seçilmiş Kaynakça

Atasoy, Emin (2011). *Asimilasyon Kıskaçında Bulgaristan Türkleri*. MKM Yayınları, Bursa

Burke, Peter (1996). *Yeni Çağ Başında Avrupa Halk Kültürü*, Çev: Göktuğ Aksan, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara.

Gorki, Maksim (2011). *Sanatta Sosyalist Gerçekçilik*. Çev: Feyyaz Şahin, Parşömen Yayınları, İstanbul.

Jdanov, Andrey(1996). *Edebiyat Müzik ve Felsefe Üzerine*. Çev: Fatmagül Berktaş, Kaynak Yayınları, İstanbul.

Rice, Timoty (2002) *Bulgaria or Chalgaria: The Attenuation of Bulgarian Nationalism in a Mass-Mediated Popular Music*. Yearbook for Traditional Music, Vol. 34, sf. 25-46.

Biyografi

1988'de Bulgaristan'ın Kırcaali şehrinde doğdu. 1990 yılında birlikte İzmir'e göç etti. Liseyi Buca Endüstri Meslek Lisesi elektronik bölümünde okudu. Liseden sonra 2 yıl Ege Üni. Ege Meslek Yüksekokulu Endüstriyel Elektronik bölümüne girdi. Bu bölümü 2008'de tamamlamadan bırakarak Dokuz Eylül Üniversitesi GSF Müzik Bilimleri bölümüne girdi ve 2013 yılında bu bölümden mezun oldu.

O.VI-I

Tarihselci Yöntem Ve Bilimde Toplumsal İş Bölümü

Erhan Nalçacı

Ankara Üniversitesi, Fizyoloji Anabilim Dalı

İki kültürü bir arada düşünmek gibi bilim sosyolojisine ilişkin konularda Marx'ın Kapital'de yaptığı gibi bir anahtar kavramdan başlamak yol açıcı olacaktır. Ancak burada sonra üzerine diğer kavramların inşa edileceği anahtar kavram meta değil, bilgidir.

Her enformasyon bilgi değildir, bir enformasyonun bilgileşme sürecine girmesi için duysal girdilerin ve zihinsel ürünlerin toplumsal pratikte sınanması gerekmektedir. Toplumsal pratik toplum-doğa çelişmesini, kolektif üretimle bu çelişkiye müdahale edilmesini ve toplumsal ilişkilerin kendisini kapsar.

İnsanlığın tarihinde çok yeni olan modern bilgi üretimine karşın, insanlığın 2 milyon yılı geçen varlığı süresince, hatta ön toplumlarda bilgi üretimi toplumsal ilişkilerin doğal bir parçası olmuştur. Bunu “kendiliğinden bilgi üretimi” olarak tanımlayacağız.

Nihayet ister kendiliğinden, ister modern bilgi üretimi, ister daha sonra tanımlayacağımız işçi sınıfı siyaseti olsun, bunların hepsi verili üretim ilişkilerinin ürünüdür. Tarihsel materyalizmin diğer kategorileri ile karşılıklı dinamik bir örüntü oluşturur.

Bütün sınıfsız toplumlar boyunca kendisini gösteren ve temel olan kendiliğinden bilgi üretimi toplumsal işbölümünden çok önce ortaya çıkmış, tarım ve hayvancılık, sonra zanaatlar ve en nihayet ticaret belirdiğinde ise, bir bilimci kategorisi olmadan ilerlemiştir. Nesiller boyunca, çoğu kez tekrarlayan olayların, etkilerin gözlenmesine ve deneyim biriktirmeye, birlikte yapmaya veya sözlü aktarıma dayanır.

Modern bilgi üretimi ise soya dayalı toprak mülkiyetinden, meta üretimine ve pazara dayalı bir üretim ilişkisine geçişle birlikte yaşanan aydınlanmaya eşlik etmiştir. Antik çağda ve 16.-19. yüzyıllar arasında gerçekleşen iki ayrı düzlemde bahsedilebilir. Burada antik çağdan çok, burjuva devrimlerine eşlik eden modern bilimsel süreçten bahsedilecektir.

Bu süreç üretici güçlerde büyük bir sıçramaya neden olurken bilimciler arasında da derin bir toplumsal işbölümüne yol açmıştır. Bilimciler; soyluluğa ve kiliseye karşı burjuvazinin iktidar mücadelesinde ve aydınlanmada devrimci bir rol oynarken, 19. yüzyılda iktidarı ele geçiren burjuvazinin bilimi kurumsallaştırması ile devrimci rolü gerilemeye başlamış, kapitalist düzenin bir parçası olmuşlardır. Bir yandan geniş emekçi yığınları modern bilimsel sürecin uzağında, kendiliğinden bilgi üretme süreci ile baş başa kalırken, bilimciler kendi dar bölmelerine hapsedilerek toplumun genelinden koparılmışlardır.

Sosyal bilimler tam da bu dönemde, burjuvazinin gericiilik çağında kendini göstermiştir, burjuvazinin çıkarlarını işçi sınıfına karşı korumayı daha kurulurken amaçlamıştır.

Böyle bir süreçte, sosyal bilimciler ile doğa bilimcilerinin birbirinden uzak düşmesi anlaşılabilir. Bütünden kopukluk, bilimsel dünya görüşünden yoksunluk, bilinemezlik, toplum ve bilim arasındaki ilişkide yanılsamalı bir özgürlük anlayışı, toplumsal olaylara karşı sorumsuzluk bu dönemin temel özellikleridir.

Öte yandan 19. yüzyıl işçi sınıfının burjuvaziden giderek bağımsızlaştığı ve devrimci bir sınıf olarak sahneye çıktığı yıllardır. İşçi sınıfı adına yaratılan felsefe, ekonomi politik ve siyaset teorisi işçi sınıfı partilerine bugüne kadar gelişerek rehberlik etmiştir.

İşçi sınıfının öncü partisi iktidarını ararken toplumsal bir teoriden hareket eder ve bu sürecin kendisi üçüncü bir bilgi üretme mekanizmasını ortaya çıkarır. Özne kolektif aklıyla, genel teoriden kalkarak içinden geçtiği olaylara ilişkin hipotezler ileri sürer ve toplumsal pratik içinde bunları sınar. Bunların ve diğer ulusların pratiklerinin genellenmesi başlıca bir bilgi üretme sürecidir.

Doğa ve sosyal bilimciler arasındaki kopukluk öncelikle bu alanın siyasi özne tarafından siyasallaştırılmasıyla aşılabacaktır. İşçi sınıfının iktidarı ise bu sorunu; sosyalist kuruluşta üretimin toplumsal niteliğini toplumsal mülkiyet ile buluşturarak, yeni insan yaratma sürecinin bütün insanlar oluşturmasını

gözeterek ve bilimciler de dahil olmak üzere insanları siyasallaştırarak aşmaya çalışacaktır.

Seçilmiş Kaynakça

Nalçacı, E. Bilimsel yönetime tarihselci yaklaşım. Toplum ve Hekim, 28(1):14-18, 2013.

Nalçacı, E. Bilincin Evrimi Üzerine Bir Deneme, Editör:Z Özgür, I Akış, Evrim Sürüyor, III. Evrim, Bilim ve Eğitim Sempozyumu, Yazılama, İstanbul, 2012, say:57-78.

Nalçacı, E. Bilgi üretme süreci olarak İşçi sınıfı siyaseti-“bilim” ilişkisi. Gelenek, 93: 37-48, 2007.

Nalçacı, E. Sosyalist Türkiye’de Bilim. Ed: E. Özalp, Türkiye’nin Sosyalist Seçeneği. Nazım Kitaplığı, 2. Baskı, İstanbul, 2006, s. 41-44.

Nalçacı, E. Bilim Sosyolojisi. II. Ulusal Hemşirelikte Araştırma Sempozyumu. Sempozyum ve Program Kitabı. 8-10 Nisan 2004, s. 21-26.

Biyografi

Hacettepe Tıp Fakültesi Mezunu, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Fizyoloji Anabilim Dalı’nda profesör. Uzun süredir bilişsel nörofizyoloji çalışmalarının yanı sıra yüksek lisans düzeyinde “Bilimsel Araştırma Yöntemlerine Giriş” dersi veriyor. ÜKD YK sekreterliğini 2011’den bu yana sürdürüyor. TKP üyesi.

O.VI-II

İlaç Araştırmaları: İnsanın Esenliğine Karşı, Talep Yaratmanın Piyasası

Nurettin Abacıoğlu

Gazi Üniversitesi, Farmakoloji Anabilim Dalı

Bu bildiri, birbirinden bağımsızlaştırılabilen iki tür kavram seti içeriyor. İlki “sağlık ve esenlik” tanımlarının ontolojik olarak şekillendirdiği bir kavramlar seti. İkincisi ise sağlığın ve esenliğin kazanılmasında bir araç olarak kullanılan ilacın, ilaç araştırmalarının ve buna dair üretim ilişkilerinin önümüze sürdüğü kavramlar setidir.

Sağlığa ya da esenliğe ilişkin DSÖ-WHO tanımı şöyledir: “*sağlık, yalnızca hasta ya da sakat olmamak değil, herhangi bir hastalık ve güçsüzlük halinin olmamasıyla beraber fiziksel, ruhsal ve sosyal bakımdan tam bir iyilik (esenlik) halidir.*” Bu tanımlama, sağlığı kişiye özgü bir biyolojik süreç olarak önelemekte ve “sosyal bakımdan” esenlik durumunu ise “toplumsal yapı ve sınıf” kavramından soyutlayarak anamalcı üretim ilişkilerinin ideolojik bağlamına oturtmaktadır. Oysa sağlık ikincisini de ilkinin başat kılan ve sınıfsız topluma doğru yol yürüyüşte tercih edilmesi gerekli şu bağlamdan da tanımlanabilir: “*Sağlık; emek yaratıcısı insanın, toplumun diğer bireyleriyle ortaklık içinde, fiziksel, zihinsel ve kültürel bütünlüğünün korunması, gelişmesi ve düzeltilmesini tüm üretim süreçlerinde eşitlikçi sağlayacak toplumsal bir esenlik halidir.*”

İlaç, kapitalist üretim ilişkileri bakımından “*değişim için üretilen herhangi bir met’a ya da üründür.*” Oysa diğer mallardan farklılaşan en önemli boyutu “*talep esnekliği*” içermemesi ve bu çerçevede de “*onusuz olunamayacak sosyal bir ürün*” olması gerekir. Bozulan sağlığın ikamesinde kullanılacak ilacın araştırmadan kullanımına kadar var olan tüm iktisadi süreçlerde kamusal bir mal olarak hastaya ulaştırılması hem etik ve hem de sosyal gerekliliktir.

Bildiri konuyu bir bilimsel ve kültürel fenomoloji olarak iki bağlamdan değerlendirmektedir.

Seçilmiş Kaynakça

Abacıoğlu N. (2000) “İlacın Ekonomi-Politigi”, AEOB İlaç Forumu.2, 45-60

Abacıoğlu N. (2004) “Sınai Ürün Boyutuyla İlaç Pazarı ve Uluslararasılaşma”, Toplum ve Hekim 19(6), 404-430

Abacıoğlu N. (2005) “Sağlığın Ekonomi-Politiginden Küreselleşen İlaç Sanayine”, Havan, Haziran, 19-35

Abacıoğlu N. (2011) “Küreselleşme ve İlaç”, <http://haber.sol.org.tr/yazarlar/nurettin-abacioglu/kuresellesme-ve-ilac-41949>

Abacıoğlu N. (2012) “Klinik araştırmalarda “makul ölçüde ödeme”, <http://haber.sol.org.tr/yazarlar/nurettin-abacioglu/klinik-arastirmalarda-makul-olcude-odeme-52176>

Biyografi

Ankara Üniversitesi Eczacılık fakültesi mezunu. Gazi Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Farmakoloji Anabilim Dalı öğretim üyesi. Üniversite Konseyleri Derneği Başkanı.

O.VI-III

“İki Kùltür”de Zenginler ve Yoksullar

E.Zeynep Güler

İstanbul Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü

Sempozyumumuza bu yıl temel oluşturan kaynak “İki Kùltür” çalışmasının IV. bölümünü “zenginler ve yoksullar” oluşturuyor. Yazarın 1959’da sunduğu çalışmasında zenginler ve yoksullar dönemin “modernleşme” paradigması açısından ele alınıyor. Bu iki kesimin birbirinden uzaklığı, aradaki farklar vurgulanırken bu uzaklık, aşılması gereken bir sorun olarak görülüyor. C.P. Snow sorun olarak gördüğü bu meselenin aşılmasına dair kimi tezler ileri sürüyor.

Sunuşumda hem C.P.Snow’un 1950’li yılların sonlarında gelişme, modernleşme, eşitlik gibi sosyal bilimlerin temel sorunları arasında yer alan konuları nasıl ele aldığını, bu ele alışı ve o yılların “modernleşme” paradigmasının eleştirisini yapmayı hedefliyorum. Daha sonraki on yıllarda, 1960 ve 1970’lerin başlarında gelişme ve modernleşme meselesi “azgelişmişliğin gelişmesi” ve dünya sistemi yaklaşımlarıyla köklü biçimde eleştirildi. Daha sonraki on yılda ise post-modernizmin eleştirilerine kulak verdik. 1990’lar sonrasında bu eleştirilere “küreselleşme” tartışmaları ile yeni tonlar, yeni siyasal kurgular eklendi.

Karşılaştırmalı ve tarihsel bir perspektifle yerel, bölgesel, ulusal ve küresel bağlamda gelişme ve azgelişme, eşitsizlik, zenginlik ve yoksulluk

sorunlarını yeniden ele almanın hem sosyal bilimler ve hem de uygulamalı bilimler ve temel bilimler açısından yararlı olacağı kanısındayım.

Çalışmamda bu kavramların, dönemsel ve teorik yönlerini ele almak niyetindeyim. Bir yandan da sosyal bilimlerin çeşitli disiplinleri açısından, gelişme ekonomisi, toplumbilim, siyaset bilimi gibi alanlardan gelişme-azgelişme, modernleşme, zenginlik ve yoksulluk meselesine nasıl yaklaşıldığını tartışmak istiyorum.

Bu konu “iki kültür” ile yalnızca metnin bir bölümü açısından bağlantılı değil. Bilimlerin gelişmesi, mühendislik, teorik ve uygulamalı bilimler vb. açılardan da yürütülen tartışmaların yukarıda çizdiğim çerçeve içinde ele alınabileceğini, bunun sempozyumun genel temaları ile bağlantılı olduğunu düşünüyorum.

Seçilmiş Kaynakça

B.C.Smithy, *Understanding Third World Politics: Theories of Political Change and Development*, Indiana University Press, 2003.

George H. Nadel - Perry Curtis (edt.), *Imperialism and Colonialism*,McMillan Company, 1964.

Jean Paul Sartre, "Preface", Frenzt Fanon, *The Wretched of the Earth*, Grove Press Inc., 1979, p.7-31

E.Zeynep Güler, "Küresel Dünyanın Yolcuları: Moldovalı Kadınlar "Hep Korkuyla Yaşamak", *İktisat Dergisi*, Ekim-Aralık 2010, s.110-118.

Mike Davis, *Gecekondu Gezegeni*, çev.Gürol Koca, Metis Yayınları, 2007.

Biyografi

Lisans öğrenimini Boğaziçi Üniversitesi Sosyoloji Bölümü ve İstanbul Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde tamamladı. Yüksek Lisans ve Doktora çalışmalarını İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde yaptı. İstanbul Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Siyaset Bilimi Anabilim Dalı'nda öğretim üyesi olarak çalışıyor, ders veriyor. Temel olarak siyaset sosyolojisi alanında çalışan Güler'in kent ve mekânın dönüşümü ile hafıza mekânları üzerine çalışmaları devam ediyor. Çeşitli dergilerde yayınlanmış yazıları ve *"Şu gemide ah ben de olsaydım..."* Çanakkale'den Savaş Dışı Anılar ve Arap Milliyetçiliği Mısır ve Nasırcılık: Tahrir Meydanı'nda Korkuyu Yenmek isimli iki kitabı bulunuyor.

O.VI-IV

İki Kùltür Ve Üniversite

İzge Günal

Dokuz Eylül Üniversitesi, Ortopedi ve Travmatoloji Anabilim Dalı

Üniversite sözcüğünün etimolojik açıklaması bire ve/veya tama dönüşüm anlamına gelmekte ve farklı disiplinleri bir araya getirme özelliği üniversitenin temel örgütlenme biçimi olarak düşünülmektedir. Bu özelliği ile üniversite araştırma merkezlerinden ayrılır.

Tarihsel açıdan bakıldığında ilk üniversiteden, ya da başka bir deyişle “en yüksek eğitim veren kurumundan” beri , bilimlerin birliğini sağlamaya çalıştığı veya en azından temel çelişkisinin bir yanında bu özelliğinin önemli bir yer tuttuğu görülür.

İki kùltür kavramı ve beraberinde getirdiği sorunların, bu anlamda çözüm “mekanlarından” bir tanesi ve belki de en doğal ve önemlisi üniversite gibi görünmektedir.

Uzmanlaşmanın, disiplinler içerisinde bile, belirli bir kopukluk yaratması ve bu arada kavramları rafine etmesi ve bunun esas olarak üniversitelerde gerçekleşmesi iki kùltür sorununu çözüme engel gibi dursa da, üniversitenin temel çelişkisinin çözülmesi ve bilim insanının ürettiğine yabancılaşmasının çözümü de yine buradadır. Bilimsel üretimin, hangi parametre ile değerlendirilirse değerlendirilsin, yüksek olduğu

üniversitelerde değişik disiplinlerde çalışan bilim insanlarının doğal olarak karşılaşmaları ve disiplin içi sorunlarını diğerlerine aktaracağı ve tartişabilecekleri ortamlar oluşturulduğu bilinmektedir.

İki kültür kavramının Batı'da tartişılmasında Sovyetlerin etkisi çok açıktır. Bu açıdan ele alındığında Sovyetler Birliğinde bilim örgütlenmesinin iki kültür sorunun ortaya çıkmasına olanak tanımayan bir yapıda olduğu görülecektir. Gerek bilimler arası iletişim, gerekse bilimin sosyal gereksinimlere uygun olarak örgütlenmesinin çok kısa sürede Batı ile arasındaki bilimsel farkın kapatılmasında en önemli etken olduğu düşünülmektedir. Temelinde doğa bilimleri olan, ancak sosyal bilimlerde daha geniş uygulama alanı bulan diyalektik materyalizm gibi bir "ideolojinin" yöntem olarak benimsenmesi Sovyet niversite ve bilim politikalarının temel özelliği olarak ortaya çıkmaktadır.

Bu bildiriye sıralamaya çalıştığım kavramlar doğrultusunda iki kültür sorunu niversite üzerinden tartişılacaktır.

Seçilmiş Kaynakça

Snow, CP. İki Kültür. TÜBİTAK, 1999

Günal, İ. 50 Soruda niversite. Bilim ve Gelecek, 2013.

Le Goff, J. Ortaçağda Entellekteller. Ayrıntı, 2. Baskı, 2006.

Crowther, JG. Soviet Science. KP, 1936.

Biyografi

1960 doğumlu. 1984 yılında Tıp Doktoru, 1997’de doçent, 2002’de profesör oldu. Ortopedi ve Travmatoloji uzmanı. Kuruluşundan beri Üniversite Konseyleri Derneği Yönetim Kurulu ve Sosyalistleri Meclisi üyesi.

O.VII-I

Türkiye’de 1960’lı ve 1970’li Yıllarda Edebiyatçılar ve Sol Politika İlişkisi

Hakkı Başgüney

Ben bu sunumda Türkiye tarihinin bir kesitine yoğunlaşarak edebiyatçıların politik kimliklerinin ön plana çıkması ve kamusal hayatta geniş kesimlere seslenen entelektüeller olmaları sürecine yoğunlaşacağım. Edebiyatçıların muhalif bir politik kimlikle ve edebiyatın gerçeğe ilişkisini kurarak ve ona geçekliği dönüştürme misyonu yükleyerek eserler vermesi sürecini değerlendireceğim. Bu dönemde edebiyatçılar Türkiye’deki toplumsal, ekonomik gelişmelere kayıtsız kalmadılar, hatta edebiyatın sosyal bilimlerle yakın bir ilişki kurmasını hatta kimi örnekler de bu bilimlerin rollerini üstlenmesini gerekli gördüler. Edebiyatın sosyolojik, felsefi ve tarihsel rollerine vurgu yapan birçok yazar var. Cemal Süreya Türkiye’de nicedir şiirin felsefenin yerine geçtiğini söylemesi gibi Kemal Tahir de kendi eserlerinin dönemin tarihçilerinin, ekonomistlerinin, sosyologlarının yapamadıklarının yaptığı iddiasında bulunmaktadır. Bu dönem boyunca sanatçıların kendi aralarında ve akademisyenlerle yakın ilişkileri bulunmakta, ve ayrılmış, parçalanmış, uzmanlaşmış bir kimliktense total bir aydın, entelektüel kimliğiyle karşı karşıyayız. Doktora tezimde de çok ayrıntılı çalıştığım bu konu hakkındaki değerlendirmelerimi sizle paylaşmak isterim.

Seçilmiş Kaynakça

Toprak Zafer. “1968’i Yargılamak ya da 68 Kuşağına Mersiye.” *Cogito*, no.14, Spring 1998: 154-159.

Türkali, Vedat. *Yeşilçam Dedikleri Türkiye*. İstanbul: Gendaş, 2001.

Türkeş, A Ömer. “Sol’un Romanı.” In *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce Tarihi*, Vol: 8, Sol, İletişim Yayınları, İstanbul: 2007.

Uturgaari, Svetlana. *Sovyet Türkologlarının Türk Edebiyatı İncelemeleri*. İstanbul: Cem Yayınevi, 1989.

Uyar, Tomris. *Kitapla Direniş, Yazılar, Söyleşiler, Soruşturmalar*. İstanbul: YKY, 2011.

Biyografi

9 Şubat 1978 Bolu doğumlu. İlk ve orta öğretimimi GalatasarayLisesinde tamamladıktan sonra Boğaziçi Üniversitesi’nde 2004 yılında Felsefe bölümünden mezun oldu. 2007 yılında Boğaziçi Ünversitesinde ATA Modern Türkiye Tarihi Enstitüsü’nde yüksek lisans eğitimini **Sinematik (Turkish Cinémathèque Association): Cinema and Political Debate in Turkey Between 1965-1980,** isimli master tezini Boğaziçi Üniversitesi tarih bölümünden Ahmet Ersoy danışmanlığında yazarak tamamladı. Bu çalışma 2010 yılında Libra yayınlarından **Türk Sinematik Derneği, Türkiye’de Sinema ve Politik Tartışma** başlığı ile yayımlandı. Bu kitaba ek olarak yayımlanan aynı konuda bir makele de Serpil Kirel editörlüğünde, **Türkiye ve Dünya Sinemasında Sentezler** isimli bir kitapta yayımlandı. Doktora çalışmalarına 2007 yılında başladı ve Haziran ayından tamamlanan çalışması **Türkiye’de 1960 ile 1980 Yılları Arasında Yazınsal Üretim, Akımlar ve Politika - Literary Production, Currents and Politics between 1960 and 1980 in Turkey** Strasbourg ve Boğaziçi üniversiteleri arasında, Zafer Toprak ve Paul Dumont’un danışmanlığında bir ortak doktora programının parçası olarak hazırlandı.

O.VII-II

“İki Kültürü” Birleştiren Temel Dinamik: Dil

Müslüm Kabadayı

Konuşma, yazı ve işaretlerden oluşan iletişim ve anlaşım aracı olan dil, aynı zamanda insanın zihinsel ve kültürel gelişiminin de en önemli göstergelerinden biridir. Dolayısıyla insanın somutlama-soyutlama diyalektiğinin ileri aşamasını oluşturan bilim ve sanatın kullandığı dil, sosyal bilimlerle temel bilimler ayrımı çerçevesindeki kopuşun en aza indirgenebileceği “ortak dil”in yaratılmasında önem kazanmaktadır.

Dünya’da konuşulan dillerin ölüm hızının arttığı günümüzde 6909 dilin varlığından söz edilmektedir. Bu dillerin biçimbilim, sesbilim, anlambilim ve cümle bilgisi bakımından özellikleri incelendiğinde, hem temel bilimlerin hem de sosyal bilimlerin alanlarına giren ortak verilerle dilin gelişiminin açıklanabildiğini görmekteyiz. Örneğin, dilin biyolojik niteliklerinin nörolojik ve iklimle ilgili çalışmalar çerçevesinde ortaya konduğuna tanık olmaktadır. “Gırtlak duraklı ünsüzler”in Dünya’daki dillerin % 20’sinde bulunduğu, bunların da % 87’sinin de yüksek rakımlı yerlerde doğan ya da konuşulan diller olduğu dilbilimci Caleb Everett tarafından saptanmıştır. Böylece, seslerin oluşum ve gelişiminin de tesadüf olmadığı, insanların yaşadığı coğrafyanın doğal özelliklerine, iklimine, beslenme kaynaklarına göre değiştiği görülmektedir.

Dilleri oluşturan söz varlıkları incelendiğinde de bu diyalektik ilişki görülmektedir. Örneğin; Eskimoların dilinde karla ilgili sözcük sayısı 150'yi geçerken, Karadeniz bölgesindeki ağızlarda mısırla ilgili sözcük sayısı 40'ı bulmaktadır. Dillerin söz varlığı bakımından dikkat çeken bir başka nokta da, sürekli hareket halinde olan ve göçebe yaşayan toplulukların eylem dilini, kentlerde yaşayarak uygarlık kuran toplulukların ise ad dilini geliştirdiği anlaşılmaktadır. Bunlar da dilin toplumbilim-doğa bilimleri ilişkisi bakımından önemlidir.

Sümerce kaynaklardan başlayarak Babil, Akad, Sabii-Asuri-Süryani-Arami, İbrani ve Arabi dillerin söz varlıklarında görülen ortak sözcüklerin ses, biçim ve anlam özellikleri incelendiğinde de toplumların kültür tabakalaşmalarını, dinsel ve felsefi değişimlerini görmek mümkün olmaktadır. Bunu, Altay bölgesindeki halklarda, Neandertel insanın yaşadığı Avrupa topraklarında ve diğer uygarlık merkezlerinde de görmekteyiz.

Öyleyse, temel bilimlerin verileriyle sosyal bilimlerin ortaya koyduğu bilgilerin geniş kitlelerin kavrayacağı temel bilgilerin ortak bir dilini oluşturmak olanaklı. Ölü dillerin (Sümerce-Akadca-Hititçe vd.) söz varlığından günümüzde devam eden “Kibele>Kible” örneğinde olduğu üzere yaşama başarısı gösteren sözcüklerin anlam dünyası, burada anahtar olarak kullanılabilir.

Seçilmiş Kaynakça

Waltraud Bumann, Dil Felsefesi, Günümüzdeki Felsefe Disiplinleri içinde, (Çeviri: Doğan Özlem.) Ara Yayıncılık-1990

Ahmet İnam, "Bilginin Toplumsal ve Kültürel Anlamı", Marmara koleji Sosyal Bilimler ve Felsefe Günü,, Mart 2005.

Gordon Childe, Kendini Yaratan İnsan, (çev. Filiz Karabey), Varlık Yayınları, İstanbul -1983, İkinci Basım, 300 s.

Dr. Çağlar Akçay'la Söyleşi: İnsanın durmak bilmeyen kültürel birikimi: Sırrımız ne? www.sol.org.tr soL-Bilim, 26.03.2012

Biyografi

1962'de Hatay-Yayladağı'nda doğdu. İlköğrenimini Kışlak'ta, ortaöğrenimini Düziçi İlköğretmen Okulu ve Çanakkale Erkek Öğretmen Lisesi'nde tamamladı. A.Ü. Dil ve Tarih- Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü 1982'de bitirdi. Trabzon, Antakya ve Ankara'daki değişik okullarda Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni olarak çalıştı. Edebiyat-kültür-sanat ve siyaset alanlarındaki yazılarıyla İnsancıl, Kıyı, Eğitim ve Bilim, Nikbinlik, Amık, Lül, Yoğunluk, Tersakan Toros, Zonkişot, Ekinsanat, Çağdaş Yaşam dergilerinde yer aldı. www.insanokur.org sitesinde eğitim, edebiyat, sanat ve siyasetle ilgili yazıları yayımlanıyor. "Türkçenin Yurttaş Nazım Hikmet Sempozyumu", "Sosyalizm ve Eğitim Sempozyumu", "1. Uluslararası Türkiye'de Konuşulan Arapça Lehçeler ve Sözlü Edebiyatları Sempozyumu"nda; "Edebiyatta Zonguldak Bienali"nde bildiriler sundu ve birçok panelde konuşmalar yaptı. Yayımlanmış 7 kitabı bulunmaktadır.

O.VII-III

Silahsız Medya Kuvvetleri ve Alternatifsizliği

Savaş oban

Medya bir bilgi alış-veriş aracı olarak görölmektedir ve ‘bilgi-güç’ ilişkisi önemli bir etken haline gelmektedir. Ancak kapitalist ölkelerde medya kapitalistlerin hizmetindedir ve bilgi, gerçekleri değil gerçek olarak görölmeleri gerekenleri değerlendirmek için kullanılan bir kavram haline dönmüş haldedir. Medya, mevcut düzenin devamı ve toplumun egemen ideolojinin görüşleri doğrultusunda şekillendirilmesi için propaganda aracı olarak kullanılmaktadır.

Devlet, burjuva medyasını desteklemekte ve ona kollarını açarken alternatif olmaya çalışan medyayı boğmak için elinden geleni yapmaktadır. Bu anlamda medya alternatifsiz olarak yalancı gerçekliğiyle toplumu istediği gibi şekillendirmektedir. Basına uygulanan gizli sansür ve baskı sonucu gazetecilerin işlerinden atılmaları ve hatta sebebi bilinmeyen ya da isnat edilemeyen iddialarla cezaevine gönderilmeleri, devletin ideolojik hegemonyası açısından her şeyin yolunda gittiğinin göstergesidir.

Bu bağlamda devletin ideolojisinin dışında; farklı sesler çıkaranlar susturulmaktadır. Yani alternatif, barış yanlısı bir medya yaratmak ancak toplumsal bir uyanışla birlikte olanaklı görünmektedir.

Seçilmiş Kaynakça

- Althusser, Louis (2004) Lenin ve Felsefe, İstanbul, İletişim Yayınları
Chomsky, Noam (1995) Medya Denetimi, İstanbul, Tümsamanlar Yayıncılık
Marx, Karl (2004) Alman İdeolojisi (Feurbach), Ankara, Sol Yayınları
Wayne, Mike (2009) Marksizm ve Medya Araştırmaları, İstanbul, Yordam Kitap
Zizek, S. (2008) 1968, İstanbul, Encore Yayınları

Biyografi

1975 Sinop doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini İstanbul'da tamamladı. Lisans öğrenimini Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi 'İngilizce Öğretmenliği' bölümünde, Yüksek Lisansımı Yıldız Teknik Üniversitesi 'Yabancı Dil Olarak Türkçe' Anabilim dalında yaptı. Doktorasını Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi 'Radyo-Televizyon' Anabilim dalında tamamladı. 'Azınlıklar ve Dil' ve 'Hegemonya Aracı ve İdolojik Aygıt Olarak Medya' isiminde iki basılı eseri bulunmaktadır Bir devlet okulunda İngilizce öğretmenliği görevini sürdürmekte. Evli ve bir kızı var..